Iubita teutonului

Iarna plecase de mult din podiş, iar localnicii îşi reluară îndeletnicirile fireşti ale anotimpurilor prielnice: vânătoarea, pescuitul, agricultura primitivă, păstoritul şi arderea ceramicii utilitare.

Lutul maturat al râpelor de la gurile pâraielor le oferea fronturi potrivite pentru amenajarea bordeielor de adăpost şi mai apoi pentru confecţionarea şi arderea cărămizilor.

Fostul fund de mare din erele sarmatice devenise de acum o întindere plată de depozite organice, coborâte de ape din căldările glaciare ale ţinutului, numai bune de cultivat.

Afluenţi din toate azimuturile veneau spre matca primitoare a Bârsei, râuri şi pâraie colcăind de peşti, raci şi raţe sălbatice, făcând din această depresiune un tărâm pictural de vis, un peisaj paradisiac, iscat parcă dintr-o nuntă fericită a cerului cu pământul, un colţ de rai cu toate alea.

Oamenii locului, rămăşiţe de dacoromâni corciţi cu pecenegi şi cumani veniţi din stepele răsăritului, urmaşii troglodiţilor precreştini trecuţi de acum prin schisma ortodoxă, se chinuiau să-şi ducă zilele într-un primitivism consacrat, pe fundalul sonor al unei petreceri prelungite a zeilor, nereuşind să atingă, în acea vreme, decât forme tribale de organizare socială. Peste ei s-au aşezat, într-un târziu, slavii, hoarde flămânde dar paşnice, venite tot dinspre miazăzi, în căutare de mai bine.

După multe decenii de împerecheri neanunţate, urmate de inevitabila osmoză genetică, vom fi fost martorii formării aşa numitului popor al vlahilor, onorabilii noştri strămoşi, neam aşezat şi cu frică de Dumnezeu.

Nu va fi niciodată prea târziu să recunoaştem că acel neam nu provenea nici din seminţia atlanţilor, nici din stirpea vechilor popoare hanseatice, origini considerate de mulţi istorici mai rasate, dar ne vom simţi întotdeauna mândri că le-am urmat.

Straiele lor pastorale, opincile, brăcinarul lor lat, cu multe ustensile, cuşma de miel, hainele în culorile luminii şi ale întunericului, vor deveni toate adevărate elemente de habitudine marcate de tihnă, râvnă şi bucurie.

Femeile lor, chivuţe sprintene, înfăşate conjunctural, cu mersul lor legănat şi grupat, întotdeauna dispuse să dea bineţe celui ieşit în cale, vor onora neobosit prăsila acelui neam de oameni cumsecade.

Istoriile nescrise ale acestui ţinut ne conduc spre descălecatul ungurilor, care, după alte decenii, adică pe la anul 1160, cheamă, prin persoana regelui Geza al II-lea, primii saşi, să colonizeze şi să catolicizeze depresiunea mirifică din curbura Carpaţilor.

Primii colonişti, la rândul lor nişte nepricopsiţi ai soartei, veniţi de prin părţile Rinului, după ce ajunseră în pragul iminentei iobăgiri, urmare a lăcomiei şi nesăbuinţei marilor latifundiari şi pe fondul unui proces de suprapopulare a acelei zone, au dat dovadă, la început, de bunăvoinţă, indulgenţă şi pace faţă de cei aflaţi aici dinaintea lor. Curând, aceşti nou veniţi se vor bucura de mari privilegii din partea regelui ungur, dominând tot mai accentuat pe localnicii vlahi care, supuşi unei presiuni continue de catolicizare, vor cădea, neocrotiţi de nimeni, în sărăcie şi deznădejde. Nu le-o fi fost uşor bieţilor vlahi să consimtă peste noapte nefericita condiţie de robi.

Aplicând acum tezele unor istorii mai puţin indulgente, ne putem pune o întrebare crucială privitoare la soarta vechilor vlahi, precum şi a celor care le-au urmat. Dacă ei ar fi fost organizaţi în cnezate sau voievodate înainte de venirea coloniştilor, după cum trâmbiţă cei cu habitudine neclintită de învingători, de ce acestea nu i-au protejat în faţa noilor înstăpâniţi?

Una peste alta, vom considera că istoria nu s-a putut spăla de mizerii, din cauza lipsei de izvoare, precum şi a dispariţiei acestora în tăvălugul şi pârjolul neamurilor migratoare prădalnice, venite mai târziu în căutarea binelui sau, mai bine zis, a bunătăţilor din cămările celor aşezaţi aici prin voia Domnului.

După toată recuzita potrivită cu migală a acestei clipe de istorie, iată că îi vom întâmpina cu aceeaşi înţelegere pe insoliţii cavaleri teutoni.

Suntem în anul de graţie 1211, primăvara. Mustul zăpezilor alungate de vânturile calde ale sudului

va declanşa, parcă mai abitir ca oricând, opulenţa vegetală a ţinutului, explozia floral va pune stăpânire pe dealuri şi văi.

Mă voi grăbi, ca un reporter dăruit, să urc malul acela înalt din dreapta Oltului, în spatele bolovanului megalitic de la Stejari, să-i văd cum înaintează prin stânga râului.

Dacă aş încerca o metaforă mai eterică, atunci aş afirma că pătrunderea teutonilor în Câmpia Bârsei ar fi trebuit să semene cu intrarea alămurilor peste un pasaj romantic de viori, într-un opus de Beethoven sau Richard Wagner.

Unii călare, alţii pe lângă cai, însoţiţi de carele cu provizii, marcaţi de osteneala acelui drum de mai bine de o sută de zile şi tot atâtea nopţi, fără speranţa de a mai ajunge teferi acasă, la familiile lor din inima continentului. Poate erau zeci sau chiar sute, nereuşind să-i desluşesc cu certitudine prin orizontul înceţoşat, bulucindu-se să-şi adape caii şi să-şi ia seama din priviri asupra noului peisaj.

Căpetenia lor, maestrul Dietrich, călare pe un armăsar de culoarea pietrişului, un pur sânge arab, cumpărat cu bani de aur de prin părţile Gaziantepului, dădu câteva târcoale, strigându-le într-o limbă neştiută decât de cei din ţinutul neprimitor al Iutlandei, că vor poposi pe lunca aceea până a doua zi în zori.

Repausul acelei după-amiezi de primăvară târzie le veni ca un veritabil leac binefăcător pe rana deschisă şi neoblojită a îndelungatului pelerinaj.

De-ndată ce-şi priponiră caii la păscut, porniră care mai de care focuri, pentru a-şi prepara vânatul răpus prin codrii Ojdulei, la traversarea munţilor, căprioare şi mistreţi tineri la proţap, pirostrii din lemn verde de carpen ţinând în bătaia flăcărilor ceaune imense de aramă cu fiertură dulce de grâu de pe câmpurile Brăilei.

Unii dintre ei, destul de mulţi, îşi oblojeau opăreala de la cur cu apa limpede a râului, aplicându-şi apoi frunze mari de pătlagină drept prişniţe.

Ei erau organizaţi în cete de câte doisprezece, cu o diviziune precisă a sarcinilor, începând cu cercetaşii responsabili cu avangarda şi terminând cu felcerii şi potcovarii, ca încheietori de cohortă, fiecare din ei având desemnat un purtător de prapor, stindard personalizat cu însemnul simbolic al cetei, alături de crucea neagră cu laturi scobite, emblema ordinului monaho-cavaleresc. N-aş putea preciza pe ce distanţă se lăbărţa toată oştirea dar, după cum puteam observa de acolo, de sus, liota de călăreţi se înşira pe vreo doi-trei kilometri. Nimeni nu-i întreba cum stau cu hemoglobina, după toată călătoria aceea istovitoare peste coclaurile Anatoliei, cu hrana şi apa drămuite, prinşi de troahnă şi febră, în hainele lor tocite şi subţiate de vreme, prin dimineţile îngheţate ale interminabilului podiş al Asiei Mici, dar cuprinşi de credinţa şi certitudinea că au întreprins totul pentru a lăsa mormântul Mîntuitorului pe mâini bune, convinşi că nimeni, niciodată, nu va atenta la veşnicia şi fluidul sacru al locurilor sfinte.

Acum, la întoarcerea spre casă, regele ungur le făgăduise că-i aşteaptă aici, în inima curburii carpatice, să se aşeze, iar apoi le va oferi oportunităţi nemaiauzite, într-o arie generoasă, binecuvântată de Dumnezeu.

Într-un târziu, se regrupaseră la locul de popas, încercând să-şi potolească foamea şi setea, urmând apoi binemeritata odihnă. La lăsatul nopţii, iscoadele din înaintare se întoarseră cu alai şi zarvă, raportându-i căpeteniei că la vreo jumătate de ceas de mers au dat de o aşezare de adăposturi din bârne şi piatră, prinsă de forfota serii. Cineva din afara aşezământului le-a spus, într-o limbă germanică veche, că regele lăsase vorbă prin podiş că dacă cineva va observa cohorta de cavaleri, să-i îndrume spre platoul de la confluenţa Bârsei cu Râul cel Mare, pentru a fi încartiruiţi.

A doua zi, în zori, porniră inimoşi spre mijlocul depresiunii, pâcla şi norii dimineţii se răspândiră ca prin minune, dând la iveală toată splendoarea împrejurimilor, câmpia mănoasă bordurată cu păduri de foioase, apoi dealuri căptuşite cu molizi iar la orizont piscuri semeţe înzăpezite.

Curând aveau să intre în posesia Diplomei oferite de Andrei al II-lea, singurul rege mai de soi dintre Arpadieni, prin care acesta consfinţea mesajul de bun venit pe aceste meleaguri: „Am dăruit din dragoste frăţească lui Herman, magistrul Ordinului Ospitalierilor Sfintei Maria a teutonilor din Ierusalim, şi fraţilor săi, atât de faţă cât şi viitori, acea ţară, ca s-o locuiască în pace şi să o stăpânească

slobod pe veci, pentru ca prin convieţuirea cu ei să se întindă regatul nostru, iar prin rugăciunile lor milostenia să fie adusă în faţa lui Dumnezeu.”. Istoricii bâjbâie prin izvoare, în imensa lor majoritate distruse de incursiunile de mai târziu ale tătarilor, dar au putut, totuşi, deduce interesul regelui de a folosi cucernicia, tenacitatea şi forţa bravilor cavaleri pentru a închide trecătorile împotriva barbarilor prădalnici, care pofteau tot mai des la bunurile agonisite cu trudă, la caii şi la fetele tinere ale podişului.

Sugestia de a-i opri pe cavaleri în Câmpia Bârsei se pare că a venit de la Suveranul Pontif din Roma, la rându-i admirator al virtuţilor Ordinului Ospitalierilor Maicii Domnului, desprins pe la 1127 din ordinul mai numeros al loaniţilor.

Dincolo de toate aceste consideraţii pur istorice şi truisme discutabile, m-am simţit, la un moment dat, solidar cu cauza de căpătâi a acestor căutători de credinţă şi dintr-un sentiment oarecum ecumenic, mi-am pus problema dacă cineva s-a întrebat cum s-a petrecut în fapt integrarea lor pe acest teritoriu plin de oportunităţi.

Cine i-a îndemnat să calce orizontul spre toate zările şi să întemeieze acele cinci forturi, după unii cele cinci Case, de unde puteau supraveghea numeroasele trecători pe unde ar fi putut pătrunde barbarii.

Tot atotputernicul rege ungur mai scrie în Diploma către teutoni: „Afară de aceasta le-am îngăduit că de se va găsi în susnumita Ţară a Bârsei aur sau argint, o parte să se dea visteriei iar restul să le rămână lor. Pe deasupra le-am lăsat pe deplin târgurile libere şi vămile târgurilor din acest ţinut, şi le-am dat voie să-şi ridice cetăţi din lemn ca să apere regatul împotriva cumanilor.”.

Nu peste multă vreme, cavalerii obţin de la Scaunul Apostolic garanţia independenţei faţă de episcopul maghiar, promisiunea că nu se va permite nici unui voievod să aibă dreptul de a fi găzduit de ei şi că numai regele să aibă dreptul de judecată şi, la rândul lor, ei să-şi aleagă judecătorul ce-i va judeca. Este indubitabil că istoriile s-au scris de către învingători şi cei ajunşi la prânzul victoriei au avut grijă de fiecare dată să distrugă cronicile înaintaşilor, nici ele literă strictă a adevărului.

Gândul oarecum pervers de a mă transpune într-un reporter neutru care să-i urmărească, să le scrie o umilă cronică, să le fie solidar în lucrarea aceea magnifică de edificare a impozantelor forturi mă frământă de mult, odată în plus pe fondul declinului sever al unei civilizaţii care a marcat secole la rând evoluţia societăţii umane în ansamblul ei în întreaga Transilvanie.

Spiritul monahal, hărnicia şi dăruirea dovedite prin fapte şi comportament de către aceşti vestitori ai credinţei şi siguranţei zilei de mâine, îl entuziasmează şi mai mult pe rege, care devine şi mai generos şi le conferă dreptul de a-şi construi cetăţi de piatră.

Foarte puţine au fost abaterile de la disciplina monahală iar când acestea au avut loc, legăturile nelegitime cu localnicele necatolicizate au fost aspru stigmatizate, în urma lor născându-se emuli nedoriţi, odrasle ale păcatului, care încă din fragedă adolescenţă vor fi sortiţi condiţiei de slugi pe câmpurile roditoare, la paza turmelor iar mai apoi la corvoada construcţiei semeţelor cetăţi.

Deveniţi de acum oameni ai locului, preocuparea de căpătâi a bravilor cavaleri era să-şi pună la adăpost bunăstarea şi fericirea primite numai prin voia Domnului, pornind edificarea unor forturi întărite în cele patru zări, în locuri cu vizibilitate maximă, de unde să-şi vestească prompt semenii de apariţia la orizont a cohortelor de nomazi, lăcomoşi şi cruzi, care la o adică puteau să-i lase lefteri de bucate, de vinuri şi de femeile tinere.

Ţinutul paradisiac devenise ţinta şi obiectul hărţuirilor acestor netrebnici insensibili la tot ce părea trainic şi rânduit.

În ciuda acelor stări de lucruri, cetăţile deveniră grabnic societăţi ordonate, ierarhizate pe criterii de putere şi de erudiţie, evanghelizate, preocupate de agoniseala celor trebuincioase prin muncă neobosită. Mobilizaţi de căpeteniile lor, care nu uitau să le amintească obsedant de menirea lor ca misionari ai catolicismului într-un tărâm unde schisma ortodoxă prindea tot mai multe rădăcini, în mare grabă şi neobosiţi, vajnicii cavaleri au pornit edificarea forturilor de observaţie şi apărare în trecătorile cele mai vulnerabile ale ţinutului, începând cu Pasul Buzăului, Trecătoarea Rucăr-Bran, Tabla Buţii, Pasul Persanilor şi Pasul Bogăţii.

Cetatea care găzduia comenduirea, aflată pe platoul Feldioarei, cunoscu o emulaţie plină de forfota meseriaşilor şi a negustorilor veniţi din toate zările pentru a susţine construcţia celui mai grandios edificiu de cult închinat Sfintei Fecioare în această parte a regatului, cunoscut mai apoi ca vestit târg medieval, Cetatea Marienburg.

în acele vremuri se pare că în zona versantului sudic al Măgurii exista o întăritură de piatră, care a servit drept refugiu unuia dintre urmaşii rebeli ai regelui maghiar.

Curând, pe locul acelui refugiu de piatră din coasta Măgurii se pomi construcţia unui turn semeţ de formă circulară, depăşind nivelul coroanelor fagilor seculari din jur. Pe câteva balcoane interioare făcute din bârne, legate între ele cu scări de acces se putea patrula de jur împrejur pentru observaţie. în jurul turnului gravitau alte construcţii de piatră, pentru adăpostul cetei de cavaleri pândari, însărcinaţi cu paza trecătorii Persanilor. Turnul şi anexele pomenite vor purta numele de Schwartzburg, pe înţelesul nostru Cetatea Neagră.

Harald, cavaler respectat pentru dăruirea şi sârguinţa sa, fu însărcinat de către comenduire să asigure suportul celor izolaţi în cetatea din coasta Măgurii, cu hrană, apă şi haine de schimb. în scurt timp, se tocmi o potecă largă, numai bună pentru accesul unui călăreţ echipat cu desagi, care urma liziera codrilor de pe versantul sudic al Munţilor Persani, apoi peste Hămăradia, Valea Caldă, pe sub Stânca Amiezii, până în cetate.

Naveta regulată în zilele cu soţ ale săptămânii, încărcat cu povara proviziilor şi a celor trebuincioase pândarilor, deveni preocuparea de căpătâi a tânărului Harald.

În unele dăţi, nevoia de a procura unele bunuri mai deosebite îl făcea să se abată din potecă, pentru a trece prin mica aşezare săsească de la poale, care va deveni mai apoi o înfloritoare comună. Apariţia lui inedită, călare pe cal, cu mantia lui grizonată, lungă până în călcâie, marcată cu cruci negre, cu laturile scobite plasate pe umerii lui generoşi, trezea privirile fetelor din aşezare. Chipul lui luminos, barba scurtă şi îngrijită, privirea limpede şi prietenoasă, le făcea pe tinerele săsoaice tot mai dornice să-i intre în graţii. Pe fondul acestor atitudini nedisimulate, fetele aşezării îl întâmpinau cu zâmbete şi gesturi marcate de o uşoară grandilocvenţă, încorsetat de preceptele ascetice şi puritane, angajate prin jurământ cu ordinul catolic monahal căruia i se dăruise cu toată fiinţa sa, tânărul cavaler oscila între chemările pasionale ale bucuriilor trupeşti şi menirea de călugăr nevinovat, imun la păcat, purtător al celor mai sacre judecăţi şi virtuţi.

Conştient de soarta ingrată a unor colegi de-ai lui, prinşi în centrifuga preocupărilor cotidiene, corupând şi păcătuind cu localnice necreştinate care vor cunoaşte oprobriul, dezonoarea, exilul forţat, deseori încarcerarea, tânărul Harald aluneca în meditaţii neputincioase, lăsându-se purtat în îndoiala metafizică a ceea ce urma să se petreacă, timpul urmând să-i dea răspunsul fără voia de sine.

Norocul de a-1 întâlni singură în intimitatea pădurii i se ivi tinerei Ema, undeva prin părţile Poienii cu Urzici, într-o amiază de toamnă timpurie, când ea se afla pe acolo în căutare de mure şi măceşe. Surprinsă de apariţia tânărului cavaler, încercă să-i dea bineţe, afişând involuntar un zâmbet plin de enigmă. El descălecă în grabă, se apropie de ea, îi cercetă coşul cu fructe de pădure şi o complimentă cu multă admiraţie.

După un schimb scurt de cuvinte, strict conjunctural, Harald o invită cu politeţe să-l însoţească până în preajma cetăţii, unde el avea sarcina să depună desagii cu provizii, urmând apoi s-o conducă înapoi până în sat călare. Ema, cuprinsă de emoţie şi încercând să-şi disimuleze entuziasmul, acceptă invitaţia cu seriozitate.

Coborâşul spre sat cu Ema lipită de spatele lui îl va aduce pe tânărul cavaler într-o stare de nelinişte soră cu exasperarea. Frisoane calde şi reci i se zbenguiau pe spinarea transpirată. Ema, cu trupul ei sănătos, îl ţinea strâns cu mâinile de talie, contrabalansând fără reţinere mişcările unduitoare ale greabănului armăsarului.

Ajunşi la marginea satului, Harald descălecă, ajutând-o agitat să coboare, ICrna, la rândul ei, umezită de emoţia apropierii, îi flutură baticul în semn de rămas bun.

La despărţire, Harald, cu zâmbetul lui cald, îi' spuse că e foarte bucuros de cunoştinţă şi că tare i-ar

face plăcere să-l mai însoţească în drumul lui spre cetate. Frna dădu aprobator din cap şi-i făgădui că-l va aştepta din nou în poiana ştiută de acum doar de ei, în a treia zi. Neavând altă cale de ales, Harald hotărî pentru sine să păstreze cât se poate secretul acelei intîlniri şi a legăturii sale nevinovate.

După alte câteva întâlniri tainice, apropierea şi dezinvoltura transformară relaţia lor într-o adevărată dragoste. Curând, pasiunea se dezlănţui impetuos, reciproc şi simultan ca zăgazurile cerului, gândul posesiei şi al împerecherii nemaiputând fi stăvilit.

Se tăvăliră nebuni de iubire prin iarba bogată a poienii, Harald îi descheie bumbii pieptarului de catifea maronie, presându-i cu putere sânii bogaţi, ea lăsându-se indulgentă în jocul nupţial ce urma să vină. Câteva picături de sânge pe fota ei plisată de culoarea untului şi păcatul începutului se petrecu în tot firescul lui tineresc.

De acum încolo se vor întâlni în mare secret şi totul se va transforma într-o iubire fundamentală, care-i va purta pe tărâmul bucuriei şi al satisfacţiei. După iubit rămâneau încolăciţi minute în şir, ca şerpii pustiurilor, şoptindu-şi cu pasiune vestea contopirii totale în trup şi suflet.

Nu vom afla niciodată dacă cei din imediata apropiere a Emei - părinţii, fratele, suratele ei de generaţie, au descoperit schimbarea esenţială petrecută în existenţa ei în acea după-amiază, când unicul martor al pierderii virginităţii le-a fost doar cerul albastru.

Efectele iubirilor clandestine nu vor întârzia să apară. Ema deveni din ce în ce mai preocupată de cochetăria, igiena şi imaginea personală, dedicându-şi din ce în ce mai mult timp spălatului rufelor, toaletei şi îngrijirii părului, mai ales în contextul activităţilor curente ale femeilor acelor vremi, aflate în sfera unui anumit disconfort şi a unei nelipsite mizerii prilejuite de munca câmpului sau cea pastorală, cu praful şi noroiul omniprezente. Comportamentul ei social dobândise o anumită detaşare şi condescendenţă, atitudini manifestate chiar şi faţă de prietenele apropiate.

Într-un fel, se simţea deja superioară suratelor ei, de parcă cineva îi apropiase peste noapte un alt nivel de instrucţie, considerându-se mult mai pregătită pentru încercările maturităţii.

Escapadele de una singură prin codrii neumblaţi ai împrejurimilor deveniră fireşti şi lipsite de emoţiile vreunei întâlniri neprevăzute, gândul care o ţinea departe de aceste trăiri era că la capătul lor se va întâlni cu Harald, se vor iubi cu pasiune, îşi vor dărui unul altuia sinergiile nebănuite ale atracţiei şi posesiei.

Într-o după-amiază nefiresc de caldă, aşteptându-l pe Harald să coboare din cetate, Ema strânse deja un coşuleţ de mure din tufa generoasă şi se lungi la umbra cireşului sălbatic din apropiere, încercând să aţipească. Curând auzi un foşnet violent în tufa plină încă de mure coapte. Spiritul ei ludic şi buna dispoziţie o duseră la gândul că Harald, sosit în taină în preajma ei, intenţiona s-o surprindă, ba chiar s-o sperie.

Se ridică în grabă şi se repezi spre locul de unde simţise foşnetul acela ascuns pentru a-i dejuca şiretlicul. în clipa următoare, se trezi în faţa unui urs uriaş. Ţipă disperată, dar animalul, speriat la rându-i, se ridică în două labe, o cuprinse posesiv cu labele din faţă, îi morsecă în grabă cu colţii carotida, o trânti la pământ, apoi fugi, parcă conştient de vinovăţia lui, spre desişul pădurii. Curând, Ema căzu într-un somn cu vedenii şi vise incolore, care o purtau spre alte tărâmuri, de data asta infinite şi imateriale.

La întoarcere Harald o găsi fără suflare, într-o baltă de sânge mai roşu decât globul solar al răsăritului.

Trăsnit de stupoare şi tristeţe, cavalerul se prăbuşeşte într-o transă sălbatică şi, fără să stea mult pe gânduri, o prinse pe Erna de mijloc, purtând-o nebuneşte pe braţe, printre fagii seculari, până la baza stâncii uriaşe de la Piatra Amiezii. Acolo încropi în fugă un culcuş din frunze uscate şi îi aşeză trupul inert, în lung, cu braţele încrucişate pe piept.

Apoi coborî în grabă la locul nenorocirii, luă armăsarul de hăţuri şi o apucă pe panta abruptă, de deasupra, spre balconul superior al Pietrei de Amiază.

Ajuns sus, epuizat şi fără puterea vreunei judecăţi coerente, Harald cuprinse cu privirea tot şesul acelei câmpii minunate de la poale, devenită acum un tablou încremenit, fără mesaj, chiar ostil. Căzu în

genunchi, se rugă repetat la Dumnezeu să-i ierte rătăcirile, încălecă, îşi îndemnă cu obstinaţie calul cu pintenii spre abisul acela de deasupra coroanelor de fagi, căzând în gol încolăcit cu braţele de gâtul armăsarului său credincios.

Trupul cavalerului căzu în preajma cadavrului încă nerăcit al Emei. Sufletele amândurora se întrupară în porumbei albi pe calea văzduhului. Sufletul fătului nenăscut din pântecul Emei venea în urma lor cu bătăi dezordonate de aripi tinere şi neştiutoare.

Rămăşiţele lor neînsufleţite n-au fost găsite niciodată.

Sătencele tinere curând începură a cleveti despre legătura Ernei cu tânărul cavaler, dar într-un târziu părinţii şi cei apropiaţi se împăcară cu ideea că Ema s-ar fi pierdut prin păduri, s-ar fi rănit şi ar fi fost, până la urmă, răpusă de lighioanele sălbatice.

Cplegii de ordin ai lui Harald, pândarii din turnul de observaţie al cetăţii, au fost primii care au anunţat comenduirii dispariţia tânărului cavaler, nemaiprimind provizii - apă şi cele trebuincioase.

Şi pentru ei verdictul a fost că Harald, încolţit de vreo haită de lupi, s-ar fi refugiat în adâncul codrilor, s-ar fi rătăcit şi şi-ar fi găsit sfârşitul epuizat prin vreo grotă a ţinutului.

De atunci, Piatra Amiezii se va numi Stânca Teutonului ca o reprezentare încremenită în piatră a sorţii nefaste a legendarei perechi sau poate un semn grandios şi funerar al întregului ordin monaho-cavaleresc năpăstuit de soartă, după cum se va vedea.

După toată zdroaba lor de creştinare a ereticilor, după toată truda de edificare a unei civilizaţii citadine, regele îi suspectează de lipsă de loialitate, de lăcomie şi de tentativa de a intra în competiţie cu autoritatea curţii maghiare. Lucrurile se precipită, fiind pe nepusă masă alungaţi din podiş, fără dreptul de a traversa regatul spre vest, către locurile lor originare. Forţaţi să se îndrepte spre nord, prin Bucovina şi Galiţa, se vor aşeza vlăguiţi pe câmpurile Gdanscului, la malul Mării Baltice. Aici vor lua totul de la început.

Formatând fără răgaz mii şi mii de cărămizi, arzându-le apoi în nenumărate cuptoare, vor trece la construcţia celui mai grandios edificiu de cult din cărămidă cunoscut în istorie, Cetatea Malbork, socotită azi locul de început al goticului timpuriu, şi asta în condiţiile în care ţinuturile acelea nu le ofereau mare lucru, cât privea confortul climateric sau alte desfătări ambientale. Marele templu catolic este închinat aceleiaşi Sfinte Fecioare, ai cărei ospitalieri au rămas până la stingerea lor din istorie, după ce s-au aflat ca învinşi, în faţa marelui cneaz al Novgorodului, Alexandru Nevski, în bătălia de pe lacul Ciad.

Revenind acum la povestea noastră, vom încerca să ne raportăm la latura legendară a iubirii celor doi. Polisemia atributului acelei iubiri ne conferă libertatea de a-i considera pe eroii noştri ca atare, cavaler legendar şi iubită legendară.

Mai mult decât atât, totul în această relatare este legendar: locul, aerul, codrul, lumina şi cerul acelei după amiezi însorite de toamnă. Cine să fi hărăzit acest epilog nefericit, ce hazard neprielnic a făcut să coincidă, în aceeaşi clipă cosmică, fericirea desăvârşită cu nenorocirea?

Noi, muritorii păcătoşi, nu avem dreptul de a emite vreo judecată, oricât de detaşaţi ne-am simţi faţă de tânăra pereche. Certă rămâne doar umbra păcatului acelei iubiri, care luase aspectul unei combustii simultane a binelui şi a răului, fără prezenţa cuiva răspunzător cu delimitarea hotarului dintre cele două entităţi.

Participând cu indulgenţă la aceste reflecţii, am putea accepta că păcatul, în forma lui primară, sălăşluieşte în subconştient ca un protozoar neajutorat. Apoi, odată cu aplicaţia din realitatea concretă, plină de tentaţii, adevăruri şi minciuni, acestui animăluţ încep să-i crească tentacule şi alte organe, dornice, care mai de care, de exprimare liberă, chiar libertină, furnizându-ne drame şi elegii din cele mai diverse.

Dispariţia plină de dramatism a celor doi face, totuşi, loc unei judecăţi psihanalitice inerente. Anume aceea că nu ne este permis să numărăm păcatele printre măruntele lucruri şi situaţii cotidiene, ci că trebuie să le găsim locul în miezul judecăţilor existenţiale, doar aşa având şansa de a netezi poteca adevărului absolut, căutat de orice creştin. Prin jertfa persoanelor legendare se spune că se nasc izvoare.

Prin plecarea fulgerătoare a celor doi în lumea celor veşnice, socotită plată a păcatului, locurile prin care s-au perindat s-au purificat, pentru că veşnicia nu oboseşte niciodată.

Trecerea atît de efemeră, dar tot atît de lucrativă, a ordinului monaho-cavaleresc al teutonilor prin istoria de început a ţinutului, ne conduce spre ipostaza de a recunoaşte negreşit înrâurirea şi opera acestora ca factor civilizator şi de apropiere de reperele de ambient european pe meleagurile Bârsei.

Doar manifestând neutralitate şi echidistanţă în faţa faptelor istorice, vom putea rămâne verticali, vom avea şansa să fim în armonie cu mediul şi cu societatea în care existăm, vom socoti darurile, înzestrările şi desfătările doar o răsplată, un dar şi nu un drept meritat ca atare.

Într-o bună zi, ne va veni gândul cel bun şi vom avea grijă de toate izvoarele cristaline ale ţinutului, care toate la un loc nasc Bârsa noastră, le vom da fiecăruia un nume de zână sau de iubită legendară, le vom patrona, le vom iubi ca pe ochii din cap, ne vom duce la ele să ne adăpăm şi să ne rugăm pentru sufletele de poveste ale celor plecaţi, pe un drum legendar, printre stele.

Fecioara vinului

Poate că nicicând pe tot parcursul perioadei evului mediu nu s-a petrecut în ţinut o asemenea emulaţie şi înflorire ca cea din timpul lui Sigismund de Luxemburg. Bărbat rasat, cu filiaţie germanică, el a încurajat necontenit pe locuitorii acestui colţ de lume să-şi pună în valoare hărnicia şi priceperea, să-şi stabilească comunităţi în care se putea ghici deja un soi de meritocraţie primară. Pe durata domniei acestuia, s-au edificat majoritatea zidurilor de apărare ale cetăţilor şi parohiilor săseşti. în acele timpuri, serenisimul conducător a oferit o sumedenie de privilegii privind folosinţa pădurilor, apelor şi heleşteelor, scutiri de vamă pentru comercianţii locului, încurajarea schimburilor cu zonele învecinate, sprijinirea dezvoltării breslelor.

Parcă şi incursiunile migratorilor prădalnici, precum şi ravagiile molimelor acestor ani deveniră mai rare şi mai indulgente. Holdele bogate începură să satisfacă în mare măsură nevoia de hrană a localnicilor, care desfiinţau tot mai multe păduri de dragul amenajării terenurilor de cultivat.

Cei ocupaţi cu făcutul şi arsul cărămizilor şi ţiglelor lucrau la foc continuu, cît era ziua de mare, pentru a satisface cererea acută a constructorilor. Toată infrastructura aşezărilor din incintele semeţelor ziduri se sprijinea pe bolţi arcuite, grandioase, din cărămidă şi piatră, legate cu liantul acelor vremi - un mortar din cenuşă vulcanică şi var nestins, aduse cu căruţele de la mari distanţe.

Mai ştie oare cineva cum se făcea cărămida? Câtă energie cinetică şi termică se cheltuia la modul atomizat pentru fiecare bucată, dar pentru o mie, dar pentru un milion?

Straşnicele femei, legendarele săsoaice, încinse cu şorţuri din piele de viţel, în căldura verilor, în faţa meselor cu imensele boţuri de lut frământat, fin ca mătasea, după ce se lopăta repetat, adăugându-se apoi ponderat apă, ca să se ajungă la plasticitatea potrivită, despicau cu palmele porţia , de material care urma să umple forirţ.a din fag fiert, presau insistent cu podul palmelor până când lutul dădea pe-afară. Răzuiau apoi surplusul cu ajutorul unui dreptar, purtând acel ansamblu greoi câteva zeci de metri, până pe o arie curată şi pudrată, unde depuneau conţinutul prin apăsare cu un capac dedicat, ajustîndu-le apoi imperfecţiunile.

Totul semăna cu o naştere forţată, repetată la infinit. Şirurile ordonate şi nesfârşite, ca nişte jocuri de domino, se vor usca la soare prin expunere pe toate feţele, trebuind să fie întoarse cu mânuţele, o treabă cumplită şi plictisitoare prin aspectul ei repetitiv şi rutinat. Piesele uscate se aşezau apoi în ziduri ordonate, la înălţimea unui stat de om, dispuse cumva în zigzag pentru a se definitiva aşa numita „uscare vânturată".

Urma apoi arderea în cuptoare mari, semi-îngropate, unde piesele erau aranjate de meşteri după fumuri, asigurându-se astfel o relativă uniformizare a temperaturii necesare arderii în tot volumul cuptorului.

Cetăţile şi aşezările creşteau necontenit pe orizontală şi verticală, lumea se înmulţea şi se şcolea într-un ciclu firesc, meseriile şi ocupaţiile productive cunoscură o înflorire fără precedent. Pe fundalul acelei forfote, lăcomia celor dornici de îmbogăţire rapidă, unii dintre şefii breslelor instaurară un regim exclusivist de promovare doar a celor din casta lor, interzicând meseriaşilor străini sau conlocuitorilor să pătrundă in bresle sau să locuiască în cetăţi, indiferent de gradul de pricepere al acestora.

Graţie aceluiaşi respectat rege, starea aceasta de lucruri nu va dura şi, curând, acesta va ordona prin scrisori oficiale pârgarilor, judelui şi juraţilor cetăţii Braşovului şi ai aşezărilor importante din şesul Bârsei să constrângă cu pedepse pe cei ce împiedică accesul tuturor doritorilor, după o examinare riguroasă a gradului de calificare al acestora.

Astfel, o serie de bresle, cum vor fi fost cele ale pielarilor, măcelarilor, lăcătuşilor, frânghierilor, cojocarilor şi armurierilor, cunosc o creştere fără precedent.

Organizarea sistematică a breslelor, statutul lor, precum şi autoritatea starostilor, au condus aceste grupuri profesionale spre un statut bine definit şi privilegiat. Cei patru ani de ucenicie şi cei doi de calfie, urmaţi de un examen riguros în faţa bătrânilor breslei, iar mai apoi de o perioadă de timp de muncă pe o leafă mică, conduseră la instaurarea unui grad înalt de iscusinţă şi dăruire pentru toţi membrii, breslelor.

Starostii aveau în grijă lada cu statute şi banii din taxele săptămânale achitate de meşteri, precum şi bunurile imobiliare ale breslei: turnuri, bastioane, terenuri, iazuri.

În acelaşi timp, breslele îndeplineau şi o funcţie militară în apărarea cetăţilor, fiind strâns legate de biserică, ca şi comunităţi în care morala, educaţia, recompensele şi pedepsele se împleteau cu cele ale parohiei.

După modelul minunatei cetăţi de la poalele Tâmpei, şi restul aşezărilor fortificate din şesul Bârsei cunosc o efervescenţă nemaipomenită. în afară de cultivarea câmpurilor mănoase, o serie de izlazuri aflate pe feţele cu expunere sudică ale dealurilor vor fi fost terasate pentru cultura viţei de vie.

Prădătorii din stepele orientului vor proba curând savoarea vinului din ţinut şi nu vor întârzia să cotrobăie prin beciurile comunităţilor, pentru a-şi întregi prada şi cu comorile lichide ale acestora.

Remarcabilul rege, în înţelegere cu domnitorii Ţării Româneşti, va opri pentru o lungă perioadă de timp invazia otomană spre inima continentului, şi pentru asta istoria ar trebui sa-i fie recunoscătoare.

Era prin anul 1427, la întoarcerea dintr-o campanie din zona Dunării, soldată cu o victorie zdrobitoare asupra hoardelor sultanului, când regele hotărî să facă popas cu oştirea în preajma şesului Bârsei, pentru o vizită de bunăvoinţă, în recent întărită cetate a Braşovului, care-1 găzduise luni în şir cu onor şi ospitalitate cu ani în urmă.

Dialogul cu fruntaşii cetăţii se axa pe punerea în aplicare a unor noi privilegii pentru bresle şi comunităţi, acordarea, acestora din urmă, a libertăţii de a-şi alege neîngrădit preoţii, judecătorii, pârgarii şi conducătorul militar. Făcând abstracţie de punerea în umbră a elementului românesc autohton, al cărui acces la administrarea şi distribuţia avuţiei sociale era mai mult decât limitat, asistăm la o adevărată democratizare a comunităţilor care devin entităţi sociale ordonate, disciplinate şi ierarhizate, capabile de judecată şi de constrângere la respectarea legii şi moralei.

Tabăra oştirii lui Sigismund se stabili intr-o poiană suspendată de la poalele Pietrei Craiului, cu vizibilitatea favorabilă în toate cele patru zări. Doar regele şi suita lui de comandanţi se bucurau de adăpostul în corturi, restul oştirii încropiră colibe din frunzişurile copacilor adiacenţi generoasei poiene. Oboseala şi epuizarea puseră stăpânire pe marea majoritate a combatanţilor după încleştarea cruntă cu inamicul, urmată de drumul istovitor de întoarcere, cu nopţi nedormite, hrana drămuită şi efort fară răgaz. După vizita fructuoasă în cetatea Braşovului, regele, însoţit de alaiul de căpetenii, vizită şi câteva aşezări din şesul Bârsei, solicitând sacrificarea a două sute de juninci pentru potolit foamea armatei aflată în aşteptare în coasta muntelui.

Bucuros de înţelegerea generoşilor localnici, care-1 întâmpinau ca pe un adevărat învingător, se gândi să prăznuiască victoria asupra duşmanului împreună cu toţi oştenii. în ideea aceea, trimise de îndată solii călare în comunităţile învecinate cu mesajul că cine va urca un butoi de patruzeci de vedre

de vin la locul taberei cu oştirea, va primi o recompensă substanţială şi de invidiat.

La noi în sat erau destui saşi cultivatori de struguri în terasele amenajate în Dealul Viilor, dar în acel an seceta şi mana au distrus aproape în întregime recolta. Rezervele de vin din anul anterior se epuizaseră demult. Doar fiica pastorului catolic, o tânără şi harnică săsoaică, reuşise să ascundă, îngropate în pământ, trei butoaie cu vin.

Aflând de oferta regelui, ea se hotărî să pună la dispoziţia obştei satului preţioasa băutură, având convingerea că va fi răsplătită pe măsură, fără a mai pune la socoteală sporul nepreţuit de respect şi prestigiu pe care urma să-l dobîndească întreaga obşte a satului. Tot ea, dând dovadă de o sclipitoare inteligenţă, le sugeră sătenilor şi procedura de urcare a greoiului recipient în vârf de munte, avînd în vedere lipsa de acces cu vreun atelaj adecvat la tabăra oştirii.

Deîndată, dogarul satului dezmembră un butoi gol de capacitate corespunzătoare, de patruzeci de deca, şi încărcă doagele şi cercurile pe spinarea unui cal zdravăn, alţi săteni vor goli butoaiele dezgropate din via tinerei săsoaice în vase de lut, care vor fi cărate în secret în desagi pînă în vârful muntelui, unde dogarul montase la loc butoiul dezmembrat. Acesta fu umplut cu grijă până la refuz şi îndopat cum se cuvine, apoi Majestatea Sa fu invitată să bea pe săturate împreună cu toată oştirea. Se încinse, pînă la urmă, o adevărată petrecere.

Regele se interesă de autorii isprăvii cu deplasarea butoiului cu vin şi, într-un târziu, i se povesti cu lux de amănunte istoria.

Bucuros la culme de ingeniozitatea tinerei săsoaice, convocă la locul taberei dregătorii obştii săteşti împreună cu geniala autoare a isprăvii. O felicită cu cuvinte de laudă în faţa oştirii şi a distinşilor dregători, recomandându-le acestora să o considere atotştiutoare, urmînd a fi consultată ori de câte ori se vor lua decizii importante în obştea satului.

În urma ingenioasei operaţiuni, regele va dona comunităţii din Vulcan folosinţa seculară a muntelui Ciuma, aflat între Bârse şi făcând parte din complexul masiv Taga.

Graţie ingeniozităţii eroinei noastre, comuna va avea în stăpânire un munte ideal de păstorit de vară, în afara teritoriului geografic al hotarului propriu, îşi va spori semnificativ şeptelul de oi şi de vite, transhumanţa cu stâne pe acest masiv va creşte belşugul alimentar al sătenilor.

Muntele cu nume atât de neprietenos, plin de păşuni alpine, asigura, până mai ieri, pe tot parcursul verii, brânzeturi de o savoare incontestabilă, vânat de mare valoare şi masă lemnoasă de calitate pentru construcţia caselor. în afară de inteligenţă, cutezanţă şi cucernicie, legendara fiică a pastorului catolic era, cu siguranţă, şi de o frumuseţe fizică remarcabilă. Regele se arătă interesat să o cheme la curte, pentru a o număra printre prinţesele palatului. Nici vorbă de o asemenea tentaţie în mintea tinerei legendare, care se va întoarce în comunitate, va rămâne în continuare o slujitoare a bisericii şi se va bucura de respectul localnicilor pînă la adânci bătrâneţi. Fără îndoială că la stingerea ei din viaţă, prin apropierea acelui munte minunat, a luat naştere un izvor. Odată şi odată, vom afla numele ei şi o să dăm acest nume dedicatului izvor.

Legendara Apolonia şi fiica ei

Veniţi să urcăm Treptele lui Gabony pînă sus, în greabănul Tâmpei, pentru a cuprinde cu privirea minunata urbe feudală de la poale, cuprinsă în brâul zidurilor înalte, punctate de turnuri şi bastioane semeţe. Suburbiile din jurul impunătoarei citadele, aşezări sărăcăcioase de case încropite din rămăşiţe şi resturi ale şantierelor cetăţii, Şcheii, Blumăna şi Braşovechiul, pregăteau, într-un fel, pătrunderea în oraş prin marile porţi, cuprinse de forfota căruţelor, care purtau înspre şi dinspre cele trebuincioase de cumpărat sau de vîndut.

Tabloul desfăşurat privirilor noastre obosite părea definitivat, dar tuşele de detaliu vor fi adăugate abia în cursul veacului ce va să vină, primul din cea de a doua jumătate a frământatului mileniu.

Cu siguranţă, ar fi prematur să vă întreb dacă priviţi cu bunăvoinţa şi afecţiunea necesară ceea ce vi se înfăţişează, iar dacă da, atunci v-aş cere să focalizaţi cu indulgenţă şi ceea ce nu se bagă de seamă la prima vedere. Dacă vă iubiţi cu adevărat cetatea, va trebui s-o faceţi cu generozitate. Să-i aveţi, deci, la suflet în egală măsură pe adolescenţi ca şi pe bătrâni, pe aristocraţi ca şi pe cerşetori, pe creştini ca şi pe eretici, pe frumoşii bărbaţi ai cetăţii ca şi pe leproşii spitalului din suburbie. Privind de aici de sus, vom observa în detaliu şi schimbul de valori dintre cetate şi entităţile satelitare din ţinut, iar dacă ar fi să consemnăm ca într-un registru de intrări-ieşiri, atunci cu siguranţă la primele vom găsi cereale, lemn de foc şi de construcţii, animale vii sau carcase, peşte, in, cărămidă, vinuri şi metale pentru fierării, iar la cele din urmă căruţe noi, ţesături, arme, hamuri, coase, sape, şei de călărie, vase din cupru şi zinc, oale smălţuite.

După cronicarii vremii, la cumpăna acelei jumătăţi de mileniu, cetatea se afla de la egal la egal cu aşezări de prestigiu din inima continentului, gen Dresda, Cracovia, Nurenberg sau Leipzig. Zidurile de apărare ale incintei urbane măsurau spre patru kilometri iar în locurile vulnerabile erau dublate, uneori chiar triplate, separate de şanţuri adânci, inundate, compunând, până la urmă, o entitate de-a dreptul inexpugnabilă.

În condiţiile unei conjuncturi favorabile, creată de raporturile dintre regalitatea maghiară cu ţinuturile periferice ocupate în majoritate de saşi, oraşul dobândeşte o autonomie sporită, ceea ce va conduce la o emulaţie nemaiîntâlnită a breslelor, a infrastructurii citadine, a culturii şi artelor, în aceeaşi perioadă oraşul obţine dreptul de administrare a castelului şi domeniului Bran, cu vama adiacentă.

Să coborîm şi să pătrundem prin poarta de miazăzi, pe străzile pietruite cu bolovani, să auzim zgomotul spart al roţilor cu cerc de fier al căruţelor prin rigolele căptuşite cu pietre dure de rîu, să inhalăm mirosurile acelea fundamentale ale cuptoarelor cu pâine caldă, putoarea de peşte stricat din Piaţa de Sus, mireasma inerentă de sudoare şi bălegar a cailor obosiţi de cărăuşiile diurne, mirosuri alungate doar în toiul nopţii de boarea organică, dar parfumată, a frunzelor putrede ale pădurilor din jur. De acum, saşii din cetate dorm duşi, după zile prelungite de trudă prin ateliere sau pe schelele caselor şi edificiilor.

A,, doua zi în zori, oraşul trezit dis de dimineaţă de cohortele zgomotoase de salahori bulgari, coborâţi din Schei, începea din nou să respire, ca un balaur leneş, deranjat de alte vietăţi miraculoase. în fojgăiala aceea infernală de căruţaşi, pietrari, negustori, hamali, slugi şi cerşetori, până şi curvele cetăţii deveniră fiinţe insuficiente, negocierea plăcerilor trupeşti urmând a se petrece pe furiş, prin dosul şurilor din suburbii. Căruţaşii tocmiţi de negustorii urbei soseau, la primele ore, încărcaţi cu cele trebuincioase locatarilor, în marea lor parte simplii breslaşi, sau în vederea negoţului către cei din şesul Bârsei sau de aiurea, sosiţi ca la Mecca, să târguiască veşminte, unelte şi blide pentru tot atâtea guri înfometate ale podişului.

La fel ca pe canalele Veneţiei, unde marii latifundiari ai Lombardiei şi Piemontului, precum şi marii navigatori, se întreceau să-şi etaleze opulenţa prin vile şi palate care mai de care, şi aici, în fundătura umbroasă a depresiunii, familiile de saşi, unele mai prospere, altele mai modeste, completau cu ardoarea unor albine rătăcite plombele neconstruite din cetate şi din suburbii, edificând adevărate perle de arhitectură, cu faţade puternic personalizate, într-un amalgam de stucaturi de factură nordică sau orientală, după gustul şi buzunarul fiecăruia.

După prezentarea mai mult sau mai puţin colorată a scenariului acelei clipe de istorie, am crede, mai curînd, că totul părea a se fi transformat într-o babilonie dezordonată a unei societăţi eterogene şi bezmetice, în căutarea tihnei şi a definitivului. Ne-am afla, desigur, departe de adevăr dacă am considera lucrurile ca atare.

În fapt totul era ordonat şi supus unei discipline riguroase, pornind de la şlefuitul pietrelor aşezate în zidurile eterne ale catedralelor şi edificiile publice - şcoală, judecătorie, închisoare, spital, moară, tiparniţă, bibliotecă şi continuând cu amenajarea canalelor cu apă curată pe aliniamentul străzilor locuite şi prin faţa atelierelor de manufactură.

Nu vom putea trece cu vederea nici faptul că ierarhizarea socială firească făcea ca totul să aibă un

început şi un sfârşit, că fiecare mireasă îşi găsea mirele, că membrii cu competenţe ai obştii se bucurau de respectul executanţilor, că locatarii cetăţii erau călăuziţi în spiritul principiilor creştine de supunere şi devoţiune. în felul acesta, partenerii acelei creaţii urbane nu se şicanau ci, dimpotrivă, manifestau indulgenţă faţă de semenii lor care uneori, prin activităţile iniţiate, deranjau sau perturbau armonia şi confortul cotidian al cetăţii.

N-am putea estima cu certitudine care era raportul între bogaţi şi săraci, între cei răsfăţaţi de soartă şi cei frustraţi, dar rezultatul material şi de suflet al acelor vremuri ne conduce negreşit la postura de admiratori. Obiectivele camerelor, care mai de care mai optice sau mai bogate digital, abia pridideşc să prindă ineditele cadre în lumini şi umbre irepetabile.

În fruntea comunităţii acelor vremuri se afla judele oraşului, care alături de un consiliu de elite consacrate prin firescul lucrurilor, veghea asupra bunului mers al treburilor în citadelă, hotărând alături de cei din urmă suportul principalelor instituţii publice, ordinea şi curăţenia stradală, precum şi apărarea.

La acea cumpănă de veacuri, mai precis în 1498, se naşte, în familia unui cunoscut pielar, Johannes Honterus, ilustrul cărturar al cetăţii. încă de copil, va dovedi un mare interes pentru lectură, studiu şi meditaţie.

Prin suportul generos al familiei, se va dedica curînd studiului limbii latine, al istoriei, ştiinţelor umaniste şi va fi trimis pentru învăţătură la Viena şi mai apoi în alte centre de spiritualitate europene.

Curând se va bucura de recunoaştere, dedicându-se dezvoltării tezelor religioase ale lui Luther, eminentul profesor de la Wittenberg, devenind un fidel discipol al acestuia în promovarea celor 95 de teze refomatoare, de revenire la litera evangheliei, după ce religia catolică s-a dovedit încremenită în dogme, opunându-se vertiginos oricăror încercări de democratizare şi modernizare a bisericii. Recunoaşterea contribuţiei în teoria şi practica evanghelizării survine în anul 1525, când i se decemează titlul de „Magister Artium".

Judele de atunci, Lucas Hirscher, omul mic de stat dar mare la sfat, cum va rămâne în istorie, află de autoritatea dobîndită de marele cărturar şi insistă ca acesta să se întoarcă la locurile natale, pentru a ajuta la emanciparea religioasă a oraşului. Nu vom putea evalua niciodată curajul şi riscul acelei întreprinderi, pe fundalul influenţelor principilor maghiari, adepţii oarecum fundamentalişti catolici, care solicitau ca tratamentul de excomunicare să fie extins şi discipolului, după ce fusese aplicat de către Sfîntul Scaun mentorului Luther.

În ciuda tuturor piedicilor, Johannes Honterus va fi declarat paroh de onoare al oraşului şi recunoscut ca autoritate religioasă plenipotenţială in întreaga Transilvanie.

Proaspăt instalat, marele cărturar îşi va asuma, în 1544, la modul voluntar, sarcina deloc uşoară de a edifica o mare bibliotecă în preajma catedralei care, pe timpul vieţii marelui savant, va deveni un adevărat templu al ideilor reformei protestante.

Pe parcursul acelor ani plini de frământări, judele Lucas va căuta prietenia lui Johannes şi-l va sprijini în promovarea tezelor şi principiilor reformatoare.

Urmaşul legitim al unei întregi pleiade de moşi şi strămoşi întreprinzători şi bogaţi, temerarul jude deţinea o avere imobiliară considerabilă, dar nu ştim pentru a câta oară arta de a emite ipoteze ne va îndruma spre ideea că respectul faţă de opera marelui gospodar al urbei, judele Lucas, se datora în bună parte şi pledoariilor şi predicilor ilustrului paroh.

Alături de jude, până la sfârşitul zilelor se va afla soţia Apolonia, legendara săsoaică a acelor ani, femeie credincioasă, dedicată şi întreprinzătoare, care va lăsa urme neşterse în evoluţia comunităţii. Descinsă dintr-o familie mai modestă de breslaşi, va stârni de la bun început admiraţia şi dragostea tânărului bogătaş, prin frumuseţe, ţinută, hărnicie şi spirit de bună gospodină. Până la apariţia ei, dogmele catolice şi tradiţiile germanice, bazate in mare măsură pe patriarhat, au făcut ca rolul femeii să se mărginească la servirea bărbatului, la perpetuare, igiena casei şi prepararea hranei.

Astfel, femeile cetăţii se vor dedica strict îndeletnicirilor domestice, urmând cu mici excepţii, să iasă din incinta locuinţei conjugale doar pentru serviciul religios duminical.

De îndată ce va fi confirmată prin jurămînt matrimonial ca soţie a viitorului jude, se va implica şi va iniţia o serie de acţiuni cu caracter social şi caritabil în cetate, ipostaze de neconceput în rândul femeilor pînă la acel moment de istorie.

Legătura familiei judelui cu ilustrul paroh protestant se transformă curând intr-o prietenie de suflet, cel din urmă devenind un obişnuit al casei prosperului jude.

Prin atenţie şi carismă, Apolonia va câştiga simpatia savantului reformist Johannes, şi-i va solicita acestuia iniţierea în tainele limbii latine şi ale aritmeticii, fiind, se pare, prima femeie din cetate cultivată în studiul legilor şi documentelor, activitate pusă până atunci doar în sarcina bărbaţilor. Se întâmplă chiar că locuinţa parohului este inundată şi grav afectată în urma unei ruperi de nori dezvoltată în zona Pietrelor lui Solomon şi marele savant reformist este invitat să locuiască în casa generoasă a judelui, mai mult de un an de zile, pentru a da posibilitatea meşterilor să reabiliteze în tihnă locuinţa distrusă de furia apelor.

În această perioadă, Apolonia se va afla mai mult timp în apropierea distinsului paroh şi va realiza o emancipare în plan etic şi spiritual de-a dreptul galopantă, devenind iniţiatoarea edificării primei şcoli de fete din cetate, în vederea îmbunătăţirii condiţiei femeii în societate, statut stipulat, de altfel, şi în tezele reformei, mântuirea în Iisus Hristos fiind în egală măsură la îndemâna bărbaţilor cât şi a femeilor, aşa cum spune litera Evangheliei.

Să fie oare o întîmplare că numele ei ne trimite la zeul soarelui şi al luminii, la vechii greci sau la dirijorul corului muzelor din antichitate, la zeul poeziei şi al artelor, sau poate cu adevărat ea însăşi devenise muza sau idolul comunităţii?

După dispariţia respectatului jude, adorabilul ei partener de viaţă se va trezi in postura de administrator al unei averi considerabile, acumulate de-a lungul câtorva generaţii în familia socrilor. Tare pricepută în ale comerţului, a procedat cu dezinvoltura unui negustor consacrat la investirea banilor în operaţiuni profitabile, reuşind curând să sporească consistent rezervele familiei. Fiind de felul ei plină de generozitate, va iniţia o serie de acţiuni caritabile, de ajutor social pentru nevoiaşii cetăţii şi pentru cei aflaţi pe patul de spital.

În registrele fiscale ale vremii vor fi menţionate chiar şi operaţiuni de importexport, ca o veritabilă verigă a lanţului comercial ancorat între Orient şi Occident.

Ca nimeni altul în acele timpuri, îşi va pune o bună parte din averea acumulată cinstit în folosul comunităţii, pentru construirea de adăposturi spitaliceşti sau pentru plata bunăvoinţei şi indulgenţei cuceritorilor lăcomoşi care nu rareori se postau la porţile invidiatei şi prosperei aşezări cu gânduri de cotropire. Cu totul remarcabilă, legendara săsoaică va rămâne in istoria cetăţii ca principala iniţiatoare şi susţinătoare a ridicării unui edificiu emblematic al oraşului, obiectiv de factură renascentistă, dedicat breslelor şi comerţului, plasat în jurul pieţii de peşte, aflat acum în colţul străzii ce-i poartă numele.

Saşii de pe aici nu s-au dovedit niciodată prea prolifici iar nenorocirile abătute prin podiş au fost de nenumărate feluri. Să amintim doar cîteva din epocă: epidemie severă de ciumă în 1511, cutremur devastator în 1516, răspândirea sifilisului în anii imediat următori, inundaţiile repetate ale vremii, nemaipunînd la socoteală asediile nemiloşilor cuceritori, păgânii şi frustraţii marilor transhumanţe. în toată bezna de izvoade arse în incendii sau purtate de furtunile istoriei în înalturi, neam ales cu mai multe consemnări despre dările şi averile plătitorilor de impozite decât despre odraslele şi moştenitorii fruntaşilor cetăţii.

Pe fundalul acestei sărăcii a cronicilor, nu ne rămîne decît să vă supunem atenţiei legenda nescrisă a fiicei celei mici a Apoloniei.

Poate o fi chemat-o Zenobia, ca pe cuceritoarea şi cucernica regină a Palmirei, exilată de Aurelian în capitala imperiului cu gîndul de a-i dobândi iubirea, sau poate o fi chemat-o Electra, ca pe fiica lui Agamemnon, sau Menesa ca pe soţia legendarului faraon.

Dar ce importanţă ar mai avea acum numele frumoasei prinţese, răsfăţata înstăritei familii a judelui. Nu ne vom îndoi, desigur, de evidenţe, consemnând că apariţia ei dezinvoltă, în straie scumpe, pe străzile pline de forfotă, fără vreo escortă de protecţie, va stârni admiraţia unanimă.

Condiţia privilegiată a familiei, resursele pe măsură, îi permiteau tinerei răsfăţul unei ţinute impecabile, cu detalii de vestimentaţie pline de bun gust, cu bijuuri discrete dar preţioase.

Fără îndoială că logodnicii prezumptivi căutau cu disperare evidenţa cerbilor la boncănitul autumnal sau poate înfoiala plină de spectacol a cocoşilor de murite, prinşi în dansul nupţial când o urmau pe caldarîmurile pietruite.

Soarta însăşi sau poate blestemele vrăjitoarelor cetăţii, arse de vii în mlaştinile din suburbie, în urma judecăţilor necruţătoare ale mai marilor oraşului, sau, mai curând, poftele lumeşti de bucate alese ale prinţesei, au făcut ca într-o bună zi frumoasa să cadă la pat, răpusă de friguri sau de indigestii, dacă nu cumva se abătu asupră-i7 vreo vrajă de şişcă ciudoasă. înstăriţii părinţi se grăbiră să aducă la căpătâiul ei pe cei mai recunoscuţi doctori şi vraci. în zadar încercară să-i găsească diagnosticul şi leacul, slăbiciunea şi muţenia tinerei fecioare nu-i putea conduce prin labirintul simptomelor cumplitei maladii. Curând, starea de sănătate a preţioasei moştenitoare se înrăutăţi, fiind urmată deîndată de o formă aparentă de moarte clinică. Mai toţi din jurul ei se împăcară cu gândul că fetei îi sosise sfârşitul. Cea mai afectată, desigur, va fi fost iubitoarea mamă Apolonia, căzută în leşinuri repetate şi readusă la realitate doar de cuvintele pline de metafizică ale parohului Johannes. Tânăra fecioară va fi, în cele din urmă, pusă într-un sicriu nepreţuit din lemn de paltin vibrat, folosit doar la confecţia lăutelor şi depusă în aula Bisericii Negre, pe un covor imens de flori de câmp, pentru obişnuitul priveghi. Se va pregăti curînd şi o groapă, în apropierea zidurilor imensei catedrale, alături de alte săsoaice inocente şi neprihănite.

La dorinţa apropiaţilor, sicriul va rămâne descoperit şi nepăzit peste noapte, la lumina cîtorva candele. în toiul nopţii, un hoţ sau mai mulţi, „bulgari cu ceafa groasă", după spusele cronicarului, pătrund în incinta sfântă, cu gîndul de a şterpeli bijuteriile cu pietre preţioase ale frumoasei adormite, după ce, probabil, cu cîteva ceasuri înainte, s-au aflat printre cei ce depuneau flori cu mare pioşenie. Dar gândul lor nu era de prinos, ci de edificare perfidă asupra geografiei locului şi a căilor de acces spre locul ingratei nelegiuiri.

Brăţările, broşele, cerceii şi preţioasele coliere se vor lăsa uşor în mâna păcătoşilor tâlhari.

Când încercară, însă, să-i extragă inelu de logodnă de pe inelarul drept, acesta refuza îndârjit desprinderea. Fără a sta mult pe gânduri, nesăbuiţii tâlhari se deciseră sa reteze degetul acela purtător al fecioarei cu brişcă de la brăcinarul celui mai feroce dintre atacatori.

Şocul dureros al amputării o trezi din moarte pe săsoaica tînără care, îngrozita Ş1 bezmetică, la lumina săracă a candelelor, începu să ţipe ca din gură de şarpe groază şi durere.

La fel de îngroziţi de minunea petrecuta chiar sub ochii lor, tâlharii prinseră a fug1 ca apucaţii care încotro. în pragul nebu niei, tânăra fecioară reuşi să-şi bandajeze ciotul degetului amputat cu pânzătura mortuară, coborî din sicriu şi încercă făra izbândă să afle cale de ieşire din imensa incintă sfântă. Sleită de puteri, se ghemui într-un ungher şi plânse până la epuizare, cufundându-se într-un târziu într-un somn adânc.

Dimineaţa, cei veniţi pentru a pregăti îngropăciunea o găsiră inconştientă şi pe jumătate îngheţată. Dusă degrabă într-o locuinţă încălzită din vecinătate, începu să dea semne de viaţă.

Deîndată fu anunţată şi familia de minunea revenirii la viaţă a fiicei, care mai apoi va primi îngrijiri calificate şi îşi va redobândi toată exuberanţa. Din nou arta de a emite ipoteze a babelor din vecinătate dispuse odată în plus să-şi dea cu părerea, îi conducea pe cei din apropierea victimei la scenariul unei vrăji cumplite căzute asupra tinerei, vrajă pusă la cale de nemulţumiţii şi frustraţii cetăţii.

Nemiloşii tâlhari, în urma unor adevărate razii, vor fi prinşi, încarceraţi şi apoi supuşi judecăţii riguroase a unei curţi de juraţi a oraşului. De curând văduvă a înstăritului jude, Apolonia va participa nemijlocit la dezbaterea acuzaţiei de atac asupra prezumptivului cadavru al tinerei domniţe.

Stăpânită de gândul că numai gestul nesăbuit al acestor netrebnici violatori a făcut ca frumoasa ei fiică să se întoarcă din moarte, va solicita indulgenţă din partea curţii, pe motiv că, în ciuda vinovăţiei evidente, ei ar fi fost adevăraţii „bucătari" ai şansei de supravieţuire a tinerei săsoaice.

Mai mult decât atât, dragostea fanatică de mamă o va conduce la încercarea de a-i răsplăti pe

nefericiţii făptuitori. în cele din urmă, nemiloşii tâlhari îşi vor primi pedeapsa meritată iar straşnica şi legendara femeie, va încerca cu obstinaţie să devină o activistă emerită în plan social, o fervent susţinătoare a acţiunilor de ajutorare a sărmanilor şi bolnavilor, convinsă că prin aceste gesturi nobile îi poate mulţumi lui Dumnezeu pentru grija lui nepreţuită.

Atacul asupra sicriului tinerei fecioare, fapta abominabilă a nefericiţilor tâlhari, va aduce cu sine o schimbare marcantă în cutuma atitudinii şi a cultului faţă de morţi la evanghelici.

Până atunci, creştinii aveau convingerea că, la morţi, sufletul se îndepărtează de trup numai după ce apropiaţii mortului îi dau sărutarea cea de pe urmă, luându-şi rămas-bun de la cel dispărut. întoarcerea la litera Evangheliei i-a condus pe clericii saşi ai acelor timpuri la o decizie pe cât de înţeleaptă, pe atât de civilizată.

Sufletul se înalţă la cer odată cu venirea morţii, iar trupul care rămâne nu-i decât un suport inert care se va da firii. Mai-marii bisericii, în urma acelei nefericite păţanii, vor hotărî ca morţii să fie acoperiţi cu capacul de la bun început, sicriele vor fi păzite peste noapte, în lipsa celor care îl priveghează. Orice abatere de la această rânduială va fi considerată ca act anticreştin şi va fi drastic pedepsită. Nu vom pune în discuţie justeţea noii rânduieli, au făcut-o mulţi clerici de-a lungul secolelor, dar n-ar fi lipsit de interes să supunem atenţiei aspectul sanitar pozitiv al ipostazei, ştiut fiind că lumea cadavrelor nu-i decât locul de nuntă al viermilor şi microbilor.

Noi, ortodocşii, vedem lucrurile puţin mai altfel. Mai afectaţi, mai exteriorizaţi, mai spectaculoşi, mai zeloşi, ne vom afla fizic mai aproape de cel dispărut, în utopia incorigibilă că astfel îi vom fi solidari în schimbarea de tărâm efectuată fără voie şi fără tăgadă, că îi vom face mai puţin sinuoasă şi mai lipsită de neplăceri calea spre dreapta judecată.

Noroc că tinerei domniţe nu-i fusese hărăzit încă să ia calea acelei groaznice strâmtori şi că după temeinice îngrijiri va reveni printre concitadinii plini de vervă, trezind din nou adulaţia şi bucuria celor din preajmă, beneficiarii efemeri ai zâmbetelor ei enigmatice şi abia schiţate.

Prietena soldaţilor

Era prin septembrie 1944, când trupele Wehrmachtului începuseră să se retragă din Transilvania. O forfotă infernală de căruţe, blindate şi motociclete cu ataş cuprinse localităţile din Câmpia Bârsei, la aflarea întoarcerii armelor împotriva cotropitorilor fascişti, alăturarea cu armata rusă şi forţarea retragerii necondiţionate a armatei germane de pe teritoriul naţional.

La noi în sat erau încartiruiţi, la acea dată, în casele celor mai înstăriţi saşi care mai de care mai filogermani, zeci de soldaţi şi subofiţeri germani.

În casa de pe ulicioara cimitirului, în imediata apropiere a zidurilor bisericii evanghelice fortificate, se adăposteau şi se bucurau de o găzduire civilizată patru soldaţi germani.

Alfrid, şeful lor desemnat ca atare de superiori, impunea o disciplină cazonă cât privea relaţia cu gazdele, având în permanenţă grijă de curăţenia şi ordinea în camera comună de dormit, precum şi la locul de servire a mesei. Această stare de lucruri trezi imediat admiraţia gospodarilor, care-i tratau, în consecinţă, cu toată ospitalitatea.

La puţin timp după instalare, Alfrid se îndrăgosti lulea de Ingrita, unica fată a gazdelor, o săsoaică la vreo nouăsprezece ani, frumoasă şi cochetă, cu părul de culoarea fuiorului de cânepă. Fără multă şcoală, dar harnică şi curăţică, primise de la biserică, contra unei sume modice, sarcina de a face curat în grădiniţa de alături, precum şi menajul soldaţilor încartiruiţi la ei acasă în zilele când părinţii erau angajaţi imperios la munca câmpului. Munceau mult, căci erau oameni avuţi cu peste douăzeci de iugăre de pământ, şase capete de vite şi o pereche de cai de povară şi nu era deloc uşor să ţii în rânduială tot acest arsenal al curţii, la care acum se adăuga şi tratamentul civilizat al vremelnicilor musafiri.

Tocmai treieraseră bucatele păioase şi mirosul paielor, al fânului şi al otavei puse stăpânire pe imensa şură din cărămidă aparentă, cu calcane de scândură geluită.

După lăsarea întunericului, când Alfrid lansa din curte un fluierat dintr-un cântec vechi săsesc, Ingrita se furişa spre şura din fundul curţii, unde stăteau minute în şir doar ţinându-se de mână, fără a rosti vreo silabă, cuprinşi de febra irepetabilă a primei iubiri.

După puţine zile, ajunseră să se îmbrăţişeze cu patimă şi fără reţineri la adăpostul întunericului, el cu toate alea militare pe el, ea doar în cămaşa de diftină pentru culcare.

Părinţii ei îşi dădură curând seama de idilă, dar erau îngăduitori cu faptul în sine, cu speranţa în victoria germană şi apoi un măritiş cu tot tacâmul şi promovarea lui Alfrid ca ofiţer. Ce mândri erau când, uneori, Alfrid o lua pe Ingrita în ataş şi o ducea pe Drumul Voivodului la tarlaua părinţilor, care trudeau cât era ziua de mare la praşila sfeclei sau a cucuruzului.

Lucrurile luară însă o turnură neaşteptată când soldaţii primiră ordin să se retragă spre Făgăraş, pentru o regrupare în faţa noilor cuceritori. Alfrid primi vestea ca pe o lovitură în creştetul capului. Buimac de nelinişte, îşi lămuri cu greu cei trei camarazi să refuze ordinul şi să se refugieze în şura Ingritei, doar-doar se va revoca totul şi lucrurile vor reintra pe făgaşul considerat de el normal. Rămaseră acolo7 ascunşi vreo trei zile, fără ştirea gazdelor, cu excepţia Ingritei, care le ducea discret merinde şi cele trebuincioase în bârlogul din stogul de paie. în dimineaţa următoare, satul a fost invadat de soldaţi ruşi şi jandarmi români în căutarea eventualilor dezertori sau prizonieri şi pentru instaurarea noii stăpâniri.

Alfrid şi tovarăşii lui au supravieţuit în condiţii vitrege încă vreo două săptămâni, până în momentul când, într-o noapte fatidică, şura e cuprinsă de flăcări, cel mai probabil de la o ţigară nestinsă cum trebuie, de către unul din soldaţi. Vâlvătăile se propagară cu repeziciune şi la şurile din preajmă, umplute şi ele până la refuz cu paie şi fân. Numai somnul iepuresc al Ingritei, care şi-a trezit în grabă părinţii, fără să le spună de ascunzătoarea protejaţilor ei, a făcut ca lupta cu flăcările să înceapă în timp util. Imediat s-au tras clopotele, vecinii şi curând toată suflarea satului, cu ustensile adecvate, au sosit la locul faptei pentru a salva animalele, bucatele şi bunurile gospodăreşti dobândite cu trudă. în hărmălaia oarecum ordonată a acelei lupte inegale, la lumina infernală a flăcărilor, unii cu găleţi cu apă sosite pe şirul viu de bărbaţi, lăbărţat până la Valea Mare din stradă, alţii cu furci şi topoare, soldaţii clandestini reuşesc aproape asfixiaţi să se strecoare neobservaţi prin mulţimea de gură-cască aflată în grădina cu meri încărcaţi, luând-o la sănătoasa spre pădure, peste dealul Hilului, apoi pe Vulcaniţă, până în Pleaşă.

Cele trei şuri vor arde până în temelii la fel şi şopurile cu otavă de deasupra grajdurilor de vite; lupta cu stihiile n-a rămas totuşi fără rezultat, casele de la stradă, animalele, atelajele şi o bună parte din bucate se aflau de acum la adăpost.

Pentru Ingrita, mai importantă era soarta lui Alfrid şi a camarazilor decât văicăreala cumplită şi generală a acelor împrejurări. A treia sau a patra noapte după nenorocire, când somnul ei agitat o făcea şi mai receptivă, auzi ca prin vis fluieratul inconfundabil al iubitului. Ieşi pe furiş în curtea cuprinsă de beznă, simţind imediat respiraţia obosită a lui Alfrid, care o cuprinse neîntârziat în braţe, sărutând-o repetat, apoi în câteva vorbe îi explică unde se aciuaseră în inima pădurilor şi că a doua zi pe înserat o aşteaptă la Stejari, pentru a o conduce la locul unde îşi construiseră deja un adăpost subteran cu ajutorul cazmalelor de campanie. Zis şi făcut. A doua zi, după serviciul de la grădiniţă, le spuse părinţilor că va întârzia la prietena ei de pe strada Uzinei pentru croiala unei rochii, să nu-i ducă grija, că o va conduce acasă fratele fetei, ştiut fiind că la orele târzii Ruşii bântuiau beţi pe uliţele satului.

Stăpânită de febra acelei imperios necesare întâlnirii, pomi încă de la începutul după-amiezii peste Hil, apoi peste Dealul Viilor, până în Tinoasa, evitând pe cât posibil drumul căruţelor, care se întorceau seara încărcate cu lemne de foc. în dreptul Stejarilor traversă pârâul în stânga şi se instală între carpenii crăcoşi din coasta dealului. Grija de a nu fi văzută şi graba cu care parcursese cei şase kilometri făcea ca respiraţia să-i provoace dureri acute în gâtlej, de parcă ar fi înghiţit niscaiva otravă.

Târziu, spre sfârşitul după-amiezii, îl zări pe Alfrid în nişte straie ponosite, coborând printre fagii de vizavi. Traversă în fugă pârâul şi drumul, ieşindu-i în cale. El o zări la rându-i, o prinse brutal de mână

şi o trase după el pe coasta abruptă de pe Mărul Roşu, printre fagii seculari.

După vreo cincizeci de paşi pe abruptul pădurii, epuizată, Ingrita se pomi să plângă în hohote şi se opri. El o îmbrăţişă, la rându-i cu ochii umezi de întristare, dar imediat o smulse din nou de mână, purtând-o spre inima codrului.

Împleticiţi de oboseală, ajunseră în preajma adăpostului. Alfrid fluieră eternul refren, iar după câteva momente Ingrita observă cum un frunziş ofilit se muta din loc la vreo câţiva paşi în faţa lor, în locul lui apărând capul unuia din camarazii lui Alfrid, dintr-o gaură verticală proaspăt săpată.

— Aici e bârlogul nostru. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al tău, care ne vei aduce de-ale gurii, vom rezista până la întoarcerea frontului. Alfrid o conduse în grabă jos la drumul carelor, se sărutară, apoi el se smulse din braţele ei, şoptindu-i că o aşteaptă cât de curând cu merinde, chibrituri şi lumânări, iar ea se îndepărtă nelămurită, făcându-i semn de adio din mână.

Marcată de emoţia acelei despărţiri nefireşti, Ingrita porni pe calea de întoarcere în sat, cu gândul la tot ceea ce urma să trăiască şi să ticluiască, scenarii ipotetice, în vederea înlesnirii reuşitei acelei sarcini secrete primite de la iubitul ei.

Ajunsă în preajma şopurilor de cărămidă, o cuprinse o mare tristeţe. îl revăzu în închipuirea ei pe Alfrid, făcându-i cu mâna la despărţire, gândindu-se la soarta nefericită ce-i fusese hărăzită, să hrănească clandestin patru guri flămânde, ca ale puilor de vrabie aşteptând ciocul mamei cu gurile căscate către cer. încercând să se detaşeze, îşi croi câteva judecăţi de genul că, tot ceea ce urma să sustragă din visteria alimentară a gospodăriei, şi aşa afectată de cumplitul incendiu, trebuia să fie de genul hranei vrac, nemăsurabilă din priviri oricât de atente, în nici un caz de genul bucăţi, pachete, etc., din care să nu se observe flagrant o lipsă. Se hotărî asupra unor alimente ţinute la grămadă, de tipul cartofi, grâu, mere, făină, slănină afumată, aflate oarecum la îndemâna ei.

Se frământa asupra unui protocol al procedurilor de mutare pe rând a bucatelor într-un cotlon al pivniţei boltite, acolo urmând să le aşeze judicios în raniţa de telt, rămasă de la unul din camarazii lui Alfrid. Se gândea mai ales cu înfrigurare la ziua şi ora plecării spre adăpost, cu cine se va întâlni, dacă va fi întrebată încotro merge, cu ce scop, unde cară povara acelui rucsac cazon. în general, găsea răspunsuri plauzibile, dar unele situaţii ipotetice îi dădeau mari dureri de cap. Cu toată înzestrarea ei nativă de inteligenţă, cu toată experienţa unei tinere crescute într-o lume practică, multe din rezolvări se lăsau îndelung aşteptate.

Se gândea, de asemenea, cât de departe va putea merge cu compromisul şi cu minciuna în toate aceste scenarii, ştiut fiind că era crescută în spiritul cinstei, sincerităţii şi integrităţii absolute, angajamente stabilite odată în plus în fata altarului, cu ocazia confirmării, o datină esenţială în viaţa oricărui adolescent evanghelic.

Se ridică cu greu de pe piatra aflată la intersecţia de poteci şi pomi spre casă cuprinsă de epuizare şi deznădejde. încă o dată, îi apăru în închipuire chipul iubitului, nebărbierit, neîngrijit, marcat deja de cele câteva zile de exil, petrecute în beciul acela insalubru săpat în inima codrului, hrănindu-se doar cu jir necopt de fag, bureţi, trifoi căpresc şi tot ce-a mai uitat Dumnezeu comestibil prin preajma adăpostului, capturate conspirativ, cu grija sfântă de a nu fi descoperiţi de cineva.

Ajunsă acasă pe întuneric, Ingrita îngăimă câteva vorbe, făcând pe supărata, se retrase în dormitorul ei şi căzu curând într-un somn adânc, fără vise.

Se trezi, se ferchezui şi plecă spre grădiniţă, unde-şi îndeplini sarcina zilnică de curăţenie, gândurile negre se mai estompară, reveni acasă, unde mulţimea de bărbaţi ai nobăriei, acea organizaţie a vecinătăţii săseşti, continua să facă rânduială prin tot ceea ce putuse fi salvat de la cumplitul incendiu, promiţându-le părinţilor că-i vor sprijini cu nutreţ, bucate şi altele necesare să treacă mai uşor prin frigul iernii, iar apoi cu ajutorul în muncă, pentru refacerea şurii şi şopurilor de fân.

Zilele care vor urma se vor constitui în încercări la limită ale inspiraţiei personale. Pentru a înfrunta greutăţile, Ingrita îşi propuse să pară dezinvoltă, am zice noi, mai metaforic, să scape cumva de complexul Cordeliei, fata cea mică a regelui Lear, hulită, dezmoştenită şi alungată pe fondul unei presupuse uneltiri şi lipse de loialitate faţă de suveranul tată, în urma unei iubiri sincere şi nevinovate

faţă de acel tânăr inocent din pătura de jos a regatului, istorie care tocmai trecu ca lectură prin mâinile ei.

Pentru asta, se pregăti de primul transport cu multă stăpânire de sine. Duse rucsacul cazon în beciul casei, aşezând pe fund vreo patru kilograme de cartofi, apoi, pe parcursul câtorva zile, profitând de absenţa părinţilor, plecaţi la câmp, puse în rucsac un stuc mare de slănină râncedă, tras într-o pânzătură veche de damasc, câteva lumânări rămase de la pomul de Crăciun, chibrituri, o bocceluţă de făină de grâu, o pungă de mălai, mere necoapte din grădină, câteva cepe, o punguţă cu bomboane de la prăvălia lui Zicfrid, un coltuc de pâine de casă. Şansa ei se ivi a doua sau a treia zi, când părinţii încărcară căruţa cu saci de cartofi, să-i ducă la piaţa din Braşov, urmând să plece a doua zi cu noaptea în cap.

Imediat după plecarea lor, îşi puse rucsacul pe umeri, încuie portiţa şi o pomi spre Pleaşă.

Povara aproape insuportabilă a raniţei o preocupa mai puţin decât grija de a evita orice arătare omenească trezită din somn la acea oră matinală, pe străzile satului.

O apucă prin dosul şcolii germane, pe la transformator, apoi pe drumul ştrandului, până la Cotu, şi de acolo pe drumul Pleşii, peste cele trei poduri de ciment.

Ajunsă la Stejari la răsăritul soarelui, o coti la dreapta pe vâlcelul abmpt, pe unde urpase cu Alfrid cu câteva zile înainte.

Spre surprinderea ei, la locul adăpostului totul părea virgin şi neatins de mâna omului.

După ce cercetă bine cu privirea, cât putea pătrunde cu ochii, printre fagii înalţi, în toate azimuturile, să se asigure că n-o aude nimeni, îl strigă pe Alfrid, după care se descălţă de o gheată şi lovi cu putere în tulpina copacului din preajma ei.

Clipele de aşteptare deveniră o veşnicie, îşi pierdu pentru moment rezoluţia vizuală, oboseala şi deznădejdea o aduseră în pragul colapsului.

Curând însă auzi foşnetul frunzelor uscate, în imediata apropiere, i se făcu pielea găinii de frică şi-l observă apoi pe Alfrid, murdar şi cu obrazul afumat, izvorând din pământ ca o arătare preistorică. Pe lângă el, emanau din acea gaură fire străvezii de fum.

Pentru moment, ar fi avut tendinţa să se retragă câţiva paşi, dar Alfrid o linişti, explicându-i că pentru a crea oarece lumină în acel bârlog, practicaseră o nişă laterală, unde ardeau crengi uscate de fag, care la început provocaseră un fum înecăcios. în lipsa acelei lumini, ar fi orbecăit ca nişte primitivi prin întunericul umed al acelei incinte lipsite de orice confort.

După vorbele de bun venit, Alfrid o ajută să coboare în adăpost pe treptele ca nişte alveole săpate în verticala unui perete, ţinâdu-se cu mâinile de rădăcinile contorsionate.

Pe jos, stratul gros de frunze uscate, le servea drept aşternut, fără ca vreo altă amenajare să facă din întunecosul adăpost un spaţiu cât de cât confortabil. Numai de acest aspect nu s-au preocupat năpăstuiţii fugari, având în vedere grija lor de căpătâi privind dispariţia rapidă a materialului pământos extras din adâncul acelei incinte improvizate.

Fără să stea prea mult pe gânduri, Ingrita scoase din buzunarul rucsacului o lumânare, o aprinse şi începu să împartă frăţeşte coltucul de pâine, întinse pânzătura cu bucata de slănină drept faţă de masă şi începu să despice felii din preţioasa clisă, alături de câteva rondele de ceapă roşie.

Mâncau toţi patru cu poftă de parcă ar fi cosit o holdă de otavă, cu chipurile înnegrite ca minerii din abataje. Bunele maniere rămaseră în casa Ingritei, aici în adăpost totul se petrecea sub auspiciile unei supravieţuiri primare, foamea şi întunericul le modificaseră deja comportamentul. Mirosul de ceapă, combinat cu aerul închis şi umed al adăpostului, peste care se simţea izul de haine stătute şi dospite de transpiraţii ale camarazilor, îi provocă o stare acută de greaţă Ingritei, care se ceru să iasă neîntârziat afară. Alfrid ieşi în urma ei şi o conduse spre pârâu, mulţumindu-i necontenit pentru ajutorul ei, promiţându-i că data viitoare o vor aştepta în condiţii mult mai civilizate.

Naveta cu hrană a Ingritei deveni o rutină săptămânală, cu un ecart de la regulă de maximum o zi sau două. Numai Dumnezeu ştie cum reuşea să-şi justifice lipsa de acasă, ajungând să reducă durata unei escapade la mai puţin de trei ore. Judecăţile şi sentimentele realizate pe parcursul marşului neobosit spre adăpost, îi dădeau simţământul că o bună parte din fluidul iubirii pentru Alfrid se

transformase în milă şi compasiune.

Frontul trecuse de graniţa Ungariei şi speranţa revenirii armatei germane se spulberase iremediabil. între timp, Alfrid şi camarazii lui reuşiră să sporească confortul adăpostului, căptuşind pereţii cu nuiele de alun, amenajându-şi un fel de plită, cu tirajul dirijat printr-o cioată de mesteacăn goală pe dinăuntru, o măsuţă cu două mici banchete din prăjini despicate de brad, Aveau, de asemenea, un ibric şi o cratiţă, în care-şi fierbeau dimineaţa cicoare cu jir de fag şi mâncau pe săturate.

Într-o dimineaţă, în preajma celui de al doilea pod de ciment, Ingrita, purtând cu greu rucsacul împovărat cu merinde, dădu nas în nas cu cel mai versat vânător al comunei. Acesta, poreclit de localnici Nelu Came Friptă, tocmai se întorcea de la o pândă la mistreţ, întrebând-o curios încotro la ora aceea aşa încărcată. Ca prin minune, Ingritei îi veni ideea de a-i spune că merge la o casă izolată din Poiana Mărului, unde duce de-ale gurii unor bătrâni neputincioşi, uitaţi ca nişte pustnici de rudele lor mai tinere. Explicaţia i se păru vânătorului destul de plauzibilă, cu rezerva unei întrebări adiacente.

— Cum de se întâmplă ca o familie de saşi să ajute dezinteresat nişte români nevoiaşi?

Ingrita găsi pe loc savantul răspuns. Părinţii ei ar urmări să cumpere de la acei bătrâni imensa fâneaţă din jurul casei, să tulească fânul în Pleaşă şi de acolo pe drum până în sat.

Şi-au schimbat saluturi de bine şi fiecare şi-a văzut de drum.

Abia după câteva zeci de paşi, pe Ingrita o cuprinse un puseu de tremurat însoţit de broboane de sudoare pe şira spinării dar şi voluptatea unei victorii nerostite în lupta ei tainică cu nefericitul destin. Curând pădurea se desfrunzi, dimineţile deveniră tot mai răcoroase, ploile toamnei târzii schimbaseră drumul într-un şir nesfârşit de roghini, carele grele de lemne tăiau noroiul clisos, intrând până la osii, trase de boi aburind de transpiraţii.

Era din ce în ce mai greu pentru tânăra săsoaică să se facă nevăzută prin tufele de pe malul pârâului, atunci când auzea scârţâitul vreunei căruţe sub povara blănilor de fag care vor hrăni focurile satului. Nu degeaba numărul de fumuri califica rangul unei aşezări.

Se spune chiar că o aşezare nu putea avea şcoală, dispensar, parohie şi primărie dacă nu număra pe puţin şase sute de fumuri.

Îngrijorarea Ingritei atingea forme neverosimile, care o aduceau deseori în starea de plâns mocnit, ochii ei roşii ca de o conjunctivită acută n-o mai ascultau, când se gândea ce o aşteaptă peste iarnă, când urmele ei pe zăpada virgină a dimineţilor o puteau trăda oricărui novice.

Norocul ei, în fapt o formă de energie, un fluid al şanselor, se cuibări fără echivoc în condeiul primarului, care tocmai aprobase parchete de tăietură la ras în fundul Pleşii.

Fără zăbavă localnicii înjugară boii la săniile lor cu patru tălpici şi loitre detaşabile, făcând din drumul desfundat o cale şerpuită de zăpadă bătută, oablă ca în palmă.

Cu toate astea, este lesne de înţeles că efortul unei expediţii la adăpost crescu simţitor, drept urmare Ingrita fu nevoită să rărească mult frecvenţa descinderilor.

Dar tocmai când rutina şi şansa îşi dădură mâna, oferindu-i simţământul împăcării cu soarta, tocmai când se consolă cu ideea că numai destinul nemilos îi hărăzi să ducă în spinare tot greul acelei situaţii, se petrecu ceva neprevăzut, ieşit din comun, fulgerător, un întreg lanţ de coincidente nefericite la fel ca faptele premergătoare marilor catastrofe.

Pe firul acestor fapte, tatăl meu, Dumnezeu să-l odihnească, împreună cu nenea Ghiţă Grideanu, cărăuşi versaţi ai satului, aflară că în fundul văii Gălbezii s-ar găsi câţiva fagi drepţi, puşi la pământ de vânturile intense ale iernii. Porniră aşadar în recunoaştere, pe o scurtătură din dreptul Stejarilor spre culmea Mărului Roşu.

Ajunşi cu totul întâmplător în preajma adăpostului secret, nu mică le-a fost mirarea observând fumul bogat ieşind din adâncul pământului prin cioata găurită de mesteacăn.

S-au oprit înlemniţi privind îndelung minunea. într-un târziu, desluşiră şi vocile subpământene ale camarazilor germani, tata fiind ştiutorul acelei limbi.

Speriaţi de moarte, se retraseră tiptil spre pârâu şi de acolo, în mare grabă, direct la postul de poliţie, să se laude că au descoperit un bârlog de spioni nemţi. Cam aşa, cel puţin, îmi amintesc din relatarea

tatălui meu, ascultată mulţi ani mai târziu.

De acum va urma descinderea jandarmeriei din Brasov, care a mobilizat neîntârziat un camion de oameni înarmaţi, conduşi la faţa locului de cei doi descoperitori.

Locul va fi imediat înconjurat, tata, cunoscător de germană, primi sarcina de a-i soma să se predea. Răspunsul aşteptat din adânc se ivi fără întârziere sub forma unei întrebări.

— Sunt şi soldaţi ruşi printre voi?

L-i s-a răspuns negativ. Curând, capacul mişcător cu frunze uscate se dădu la o parte, prin gaura ivită ieşind pe rând acele arătări preistorice, în fapt nişte schelete în haine ponosite şi afumate, cu mâinile îndreptate spre cer.

Unul din jandarmi primi însărcinarea de a pătrunde în adăpost pentru a-1 controla.

Vor fi scoase la suprafaţă astfel armele ruginite din dotarea proaspeţilor prizonieri, alături de alte obiecte, gen lanterne, busole, ceasuri, chiar şi o pereche de cărţi de joc, pe care cu mare greutate se mai putea distinge semnele şi valorile bine cunoscute.

Pe drumul de întoarcere, în camionul cu prelată' tata l-a întrebat pe unul din prizonierii încătuşaţi de ce au întrebat de prezenţa vreunui soldat rus. I s-a răspuns că în acea eventualitate aveau asupra lor doze de cianură, pentru a-si pune capăt zilelor.

Nu vom afla niciodată de soarta ulterioară a camarazilor germani, dar presupunem că ei au urmat procedurile civilizate dedicate prizonierilor de război.

Drept epilog la această relatare, ne vom aşeza la o analiză semantică veritabilă a ceea ce am considera legendar în prezentarea menţionată.

În felul acesta, vom conchide că fiinţele legendare au fost contemporane cu sfinţii. Adevăraţii sfinţi au trăit în vremurile iniţiatice ale creştinării, cu oarecare indulgenţă până în timpul sfinţilor împăraţi Constantin şi Elena. Găsesc că sfinţii de după s-au înălţat la ceruri într-un climat conjunctural sau, şi mai direct spus, socio-politic. îi vom accepta ca atare şi pe aceştia din urmă, ca genii ale binelui, care au parcurs acţiuni comportamentale ieşite din comun, imposibil de atins de noi muritorii de rând.

Toate aceste referiri ne dau dreptul să spunem că Ingrita a fost o fiinţă legendară.

Dăruirea, perseverenţa, curajul ei proverbial, iubirea adevărată, toate însuşirile ei neştiute o aşează în rândul pionierilor cerului, cei îndrituiţi să culeagă florile din urma cortegiului împărătesc al tărâmului de dincolo.

Renate sau vremea iubirilor platonice

Suntem de acum în plină contemporaneitate, mai precis în anii imediat următori perioadei negre a stalinismului. Câţiva ani după dispariţia sinistrului tiran, regimul politico-militar al României va rămâne cantonat în obiceiuri şi proceduri marcate de presiune şi teroare împotriva oricărei tentative de manifest de libertate de opinie. Sub directa oblăduire a unor activişti aduşi de aiurea, fără strop de cultură sau orientare, se va trece la orăşenizarea forţată a mai multor comunităţi, de altfel prea puţin industrializate, fără pic de aristocraţie urbană, fără utilităţile fireşti ale spaţiului citadin. Cuvântul de ordine devine proletcultismul, mobilizarea plină de elan muncitoresc pentru propăşirea regimului de democraţie aşa zis populară.

Am avut prilejul de a petrece anii de liceu în acel climat, la vârsta când nu prea puteam judeca cu discernământ ce se petrecea cu adevărat în jurul nostru, la momentul de istorie când părinţii şi dascălii noştri mişunau haotic prin ceaţa inversiunilor de valori, în căutarea disperată a mijloacelor ordinare de existentă, pâinea cea de toate zilele.

Ca adolescenţi, marea majoritate dintre noi ne exprimam personalitatea într-o notă de bun simţ. Provenind în mare măsură din familii sărace de muncitori sau ţărani mijlocaşi, am plecat de acasă înzestraţi cu respectul cuvenit celor calificaţi să ne deschidă orizonturi noi de cunoaştere, să ne

dăltuiască personalitatea, caracterul.

în cazul meu, punctual, tot acest arsenal de lecţii, pilde şi morale, aplicat pe fundalul acelui stil de viaţă presărat de privaţiuni, supunere faţă de sistem, axiomele comportamentale primite în familie, stări de lucruri şi criterii pline de pozitivism, la prima vedere, ne-au oprit în fapt de la blidul îndrăznelii, al cutezanţei şi al obrăzniciei, rămânând să ne mulţumim deseori doar cu firimiturile picate de pe masa celor aleşi de soartă.

Nu pot avea acum certitudinea că am găsit astfel explicaţia atâtor trenuri pierdute de-a lungul anilor şi o atare explicaţie simplistă ne-ar conduce mai curând la ideea că cineva ne-ar fi sădit adînc în minţi o nonşalanţă bolnăvicioasă la acea vreme.

În vremea aceia nu eram câtuşi de puţin implicaţi în vreo formă de confruntare cu sistemul. Prin sistem voi înţelege, desigur, comunitatea, orânduirea, şcoala, ambientul.

De fapt umblam năuci în căutarea unor adevăruri nedefinite, nefiind în stare să ţinem strâns busola verdictelor, furaţi de ludicul vârstei, de bârfele ieftine referitoare la dascăli, la colegii mai mari, la seralişti, la ceilalţi concitadini, prinşi deseori de potentaţii vremii încălcând morala socialistă. Atmosfera, vârsta, trăirile de atunci ne-au ameliorat la modul major atitudinea faţă de sistem, nefiind atât de preocupaţi de frustrările sărăciei postbelice, de presiunea de a deveni veritabili utemişti. Idilele începutului ne făceau mai prietenoşi, mai zglobii, mai suportabili.

Una peste alta, voi socoti că totul ne-a fost scris dinainte, că foarte importante devin amintirile şi gândurile cu care vom pleca dincolo, căci totul a fost o vânătoare de zâne şi de averi şi mai puţin o compunere minuţioasă de axiome şi repere existenţiale. Literatura, algebra, gramatica, fizica, istoria, biologia, optzeci la sută din cultura mea generală le datorez acelor ani memorabili.

Norocul nostru, mana cerească a acelei perioade, a fost cu siguranţă prezenţa în imediata apropiere a modelelor, atât de necesare în etapa de formare a caracterului. Printre acestea, sclipeşte de departe dirigintele nostru, reputatul profesor Goia, figură de o distincţie remarcabilă, bărbat bine construit, în permanenţă elegant, neclintit în principiile cu adevărat iluministe, rasat şi cultivat, modelul intelectual rarisim al acelor vremuri, caracterizate de proliferarea mediocrităţii politrucilor promovaţi conjunctural.

Am să încerc să focalizez cu cât mai mult obiectivism ambientul acelui mic univers stradal în care ne mişcăm, dirijaţi parcă de nişte câmpuri energetice invizibile, ale căror linii de forţă acţionau nedureros, insuflându-ne o doză consistentă de voluntariat.

Şcoala, piaţeta centrală de sub cetate, internatul, cantina, cinematograful, biserica săsească, sala de sport mi-au marcat pentru tot restul zilelor regulile comportamentului civilizat şi un anumit torent spiritual pozitiv, pe care îl regăsesc şi acum la aproape toţi colegii de generaţie, îmi aduc aminte cu mare nostalgie de plimbarea eronieizată de duminică seara pe trotuarul larg din centru, când încercam sentimentul de a fi, mai bine zis de a fi în rând cu lumea.

O lume pestriţă compusă din muncitori, şcolari, ucenici, soldaţi, vânzătoare, coafeze, perechi îmbrăcate îngrijit, funcţionari, miliţieni, ofiţeri, agricultori ieşiţi in corpore pe stradă, la acea vedere săptămânală, fascinaţi parcă de ideea de social, de aglomeraţie, o defilare de chipuri care mai de care mai particulare.

Acolo se încropeau legături nevinovate, comentarii, idile, invidii, sarea şi piperul acelei civilizaţii primare de factură socialistă, socotită de majoritatea dintre noi firească, inocentă şi nevinovată. Am să-mi aduc aminte, o dată în plus, de atmosfera aceea solemnă care plutea odată cu venirea credincioşilor evanghelici la biserică, chemaţi de imensele clopote de bronz, îmbrăcaţi în paltoanele lor greoaie, încheiate cu şirul vertical al clapelor cromate, întotdeauna de culoare bleumarin, însoţiţi de femeile lor cu straie cernite, purtând negreşit în spatele coafurilor simple diadfeme din dantelă neagră, de care atârnau banderole bătute în paiete aurii.

În zgomotul acela infernal, dar armonic, al chemării la liturghie, observând-o pe Renate însoţindu-şi părinţii spre casa Domnului, mi-a venit şi mie vremea iubirilor platonice. Vădit marcat de handicapul înălţimii, fiind penultimul în rând la ora de educaţie fizică, nu m-am putut bucura câtuşi de puţin de atenţia colegelor, de altfel mult mai maturizate şi mai versate, dornice de prietenii cu tineri din generaţii

superioare.

Poate că tocmai această nedreptate a sorţii m-a îndemnat să-mi caut sufletul rezonant printre fetele săsoaice, mai cuminţi, mai reţinute. însăşi faptul că erau născute imediat după capitularea Germaniei a făcut ca părinţii să le transfere un evident complex de inferioritate, în condiţiile unui accentuat avânt al românismului.

Renate nu avea nimic remarcabil. O adolescentă ştearsă, pistruiată, fără forme feminine elocvente, cu îmbrăcăminte modestă dar îngrijită.

Eram fascinat de fapt de unicitatea ei, de felul cum îşi purta mâinile şi picioarele în spaţiul acela stradal plin de armonie, din zâmbetul ei indulgent când o întâlneam pe culoarul şcolii şi-i aruncam ocheade pline de înţelesuri. Sau poate mă cucerise culoarea ochilor ei sticloşi, mirosul de săpun de casă al rufelor de sub uniformă, fineţea palmelor ei atunci când am luat-o de mână prima dată, să ne plimbăm fără vorbe pe Hoc, spre cetate. Ne-am aşezat apoi pe păruşca toamnei, între tufele ruginii de alun, privindu-ne prelungit ca doi surdomuţi sau, mai curând, ca lighioanele codrilor în perioada de rut.

Renate pentru mine a fost legendară prin simplitatea ei, prin faptul că mi-a trezit pentru prima oară simţăminte unice care dormitau în interiorul meu, mi-a prilejuit ipostaza de martor orbit al acelei chimii irepetabile dintre mental şi fiziologic, starea de înamorat inocent şi nepriceput.

Renate locuia undeva spre Promenadă şi provenea dintr-o familie săracă. Mă ferchezuiam cam de două ori pe săptămână când mă duceam s-o întâlnesc pe străzile acelea lăturalnice, pline de podeţe de lemn. Nu mă pricepeam deloc să mă port în astfel de situaţii, nu ştiam să mă poziţionez geometric sau afectiv faţă de o fiinţă atât de fină şi de inocentă.

Nu mă preocupa câtuşi de puţin apropierea fizică sau vreo intenţie obraznică de a o atinge pe undeva, cu toate că din acest punct de vedere eram extrem de curioşi, chiar perverşi, aş putea spune, mai ales când ne aşezam pe poiana din cetate la lecţiile de limba germană cu profesoara Matias, în fusta ei scurtă şi înfoiată de sârmele acelea invizibile, ca o balerină din picturile lui Degas, noi postându-ne care mai de care mai strategic, pentru o perspectivă cât mai favorabilă.

Nu sunt deloc sigur dacă o iubeam cu adevărat pe Renate, iar de reciprocitate cu atât mai puţin.

Cu siguranţă, însă, îmi amintesc neîndoielnic că o priveam curentat ca pe un bibelou scump, aşezat într-o vitrină de cristal ferecată. Nu-mi mai amintesc cât i-am făcut curte, dar aş putea pune mâna în foc că la un moment dat s-a arătat absentă, rece şi indiferentă, lucrurile s-au răcit, am considerat că a devenit comună şi ştearsă, salutându-ne convenţional şi atât.

A urmat apoi Helga. Am remarcat-o în semiîntunericul autobuzului rusesc care venea de la Braşov. Ştiam că locuieşte peste drum de Nelu Păzitor şi că este nepoata bătrânului farmacist din sat.

L-am rugat pe Nelu să-i transmită că îmi place de ea şi că aş vrea să ne vedem la el acasă. S-a învoit, iar după aceea ne întâlneam la Braşov, unde o căutam duminica după-masă la internatul de vizavi de Securitate.

Cu fusta ei plisată din tergal gri puţin deasupra genunchilor, purtând ciorapi de mătase de culoarea şerpilor de fâneaţă, cu dunguţa aceia de la spate care accentua atât de bine supleţea picioarelor încălţate cu pantofi cu toc jos, ca de balerină, mă punea în mare inferioritate prin dezinvoltura mersului, prin eleganţa cu care îşi purta mânecarul cu buzunare aplicate.

Coboram alături trecând prin Poarta Schei spre o cofetărie cu cremşnit proaspăt, apoi o conduceam înapoi prin frigul toamnei şi vârtejurile de frunze ruginite de platan.

La despărţire, ne apropiam obrajii pe o parte şi pe cealaltă, ca doi arabi.

După întâlnire, plecam spre Râşnov cu rata aceea cu bot, cu scaune din placaj, simţindu-mă uşurat ca după o baie în mările Sudului. Helga mă domina în toate privinţele. Era versată în relaţia cu băieţii, alura sportivă, dezinvoltura comunicării o purta în ipostaza de a fi revendicată la mai toate ceaiurile dansante ale saşilor. Supleţea şi gingăşia fizică, fineţea neobişnuită a pielii, îmbrăcămintea aleasă cu mare rafinament, cinetica mersului, zâmbetul enigmatic sunt doar câteva din însuşirile cu care era dăruită şi care la acea vreme mi-au sucit minţile, eu aflându-mă încă undeva la trecerea de la adolescenţă la prima tinereţe.

Nefăcând parte din cercul mai evoluat al partenerilor ei de reuniuni, nu mă puteam afla în preajmă, auzind apoi din surse neutre de tangourile aproape obscene pe care le dansa cu cei de acolo, fapt care-mi provoca o acută gelozie. Cu toate astea, o admiram şi o iubeam cu un devotament nedisimulat, sufeream ca un câine alungat, mă încăpăţânam să cred că într-o bună zi va realiza curăţenia şi profunzimea sentimentelor mele şi mă va considera ca atare.

Preocuparea pentru relaţia cu Helga m-a adus la un moment dat aproape de o iminentă corijenţă la doamna Roşea, trăiam cu frica orelor de algebră, cu groaza neparcurgerii lecturilor obligatorii ale vremii, o etapă a neîmplinirilor pe toate planurile.

Noroc că în vacanţa imediat următoare s-a petrecut sub ochii mei un episod care m-a lecuit de nefireasca afecţiune ce o purtam acestei frumoase săsoaice.

Ştiindu-mă plecat la rudele din Bucureşti, s-a dus la ştrand cu unul din partenerii de ceaiuri din sat. M-am dus şi eu la scăldat şi căutându-mi un loc de stat la plajă, am surprins-o tăvălindu-se cu prietenul ei de ocazie, lăsându-se indulgent sărutată apăsat pe gură.

Ipostaza mi-a provocat o scârbă şi o ciudă organică, lecuindu-mă pentru o bună bucată de vreme de orice trăire afectivă. De atunci încoace, pe măsura maturizării, voi deveni mai circumspect, dar la fel de răbdător şi defensiv în raporturile cu fetele şi mai târziu cu femeile.

Am fost şi voi fi până la sfârşit un mare admirator al femeilor.

De la modelele altarelor greceşti, apoi la cele ale renaşterii, trupurile pictate sau sculptate în vremea lui Rodin şi a impresioniştilor, toate la un loc pledează pentru frumuseţea şi perfecţiunea femeii, o creaţie unică şi desăvârşită, dăruită de Dumnezeu adevăraţilor bărbaţi.

Modelul pe care l-am agreat de când mă ştiu aflat în mirajul împerecherii s-ar putea descrie succint astfel: o tânără muzeograf, într-o instituţie de profil dintr-o capitală occidentală, de vreo cinci zeci de kilograme, de vreun metru şaizeci, cu talie bine marcată, cu taior şi fustă de caşa gri, ciorapi de mătase cu dungă, pantofi cu toc demi, şapcă de tip proletar pepit alb cu negru, fular ocru de caşmir, chip simetric, ochi mari, căprui, părul castaniu spre negru, lung până la nivelul umerilor, nasul puţin cârn, deasupra unei guri cu buze ca petalele unui trandafir de rasă.

Dacă s-ar potrivi să aibă şi origini săseşti, daţi-mi imediat de veste pe www. eternul admirator al săsoaicelor legendare. Lăsând acum gluma la o parte, ne vom duce cu un gând pios la nenumăratele victime legendare ale ultimei conflagraţii mondiale, săsoaicele deportate in infernul lagărelor de muncă din bazinele carbonifere ale imensei Rusii.

Strânse cu forţa din toate satele săseşti din ţara Bârsei, Valea Hârtibaciului, Zona Rupea, ţinutul Târnavelor, de la fragedă tinereţe până spre cincizeci de ani, singura şansă de clemenţă fiind condiţia de a alăpta un prunc sub un an, ele vor fi îmbarcate cu un bagaj minimal în acele interminabile trenuri de marfă, luând calea necunoscutului Răsărit, fără merinde, fără nici o formă de evidenţiere, cohorte înfometate şi mizere, purtate zile şi nopţi prin gări neştiute spre minele Dombasului. Ajunse la nefericita destinaţie, vor fi încartiruite în condiţii precare de confort, vor fi hrănite cu fierturi dubioase, pâine „mai integrală" decât ne-am putea imagina, cu gramaj strict cât pentru bolnavii de diabet.

Toate astea ar fi fost suportabile, dacă peste ele nu s-ar fi suprapus hărţuirea sexuală a şefilor din lagăr, în majoritateE lor răufăcători din stepele Asiei Centrale, la rândul lor concentraţi pe linie militară la exploatarea cărbunelui, atât de necesar industriei metalurgice a republicilor sovietice, cât şi încălzirii marilor aglomerări urbane ale continentului rusesc.

Cu trupurile lor de clepsidre atemporale, prin care trecea sânge fierbinte şi nu nisip amorf, înfometatele şi obositele săsoaice au devenit de îndată ţinta apropourilor insinuante şi ale poftelor trupeşti ale satrapilor comunişti care diriguiau ierarhiile şi răsplata umilă a muncilor istovitoare din marile bazine de extractie.

Mizeria şi epuizarea fizică, umilinţa morală, le-au adus pe multe dintre eroinele noastre într-o stare de incoerenţă mentală, soră cu nebunia, lăsându-se seduse sau violate de dragul unui coltuc de pâine sau a altor favoruri conjuncturale.

Unele din ele, rămânând gravide, vor fi expediate spre casele lor, în ultimele luni de sarcină, născând

mai apoi odrasle cu fizionomie mongoloidă, asumându-şi cu stoicism nemăsurata ruşine, sau luându-şi pur şi simplu lumea în cap.

Cele mai multe dintre ele, însă, au rezistat eroic tuturor acestor vicisitudini, prin muncă şi credinţă, s-au întors la locurile de baştină, şi-au găsit agoniseala confiscată sau naţionalizată, au luat totul de la început. Pe fundalul acestei istorisiri, presărate pe alocuri de aproximări şi nostalgii subiective, s-ar cuveni să ne întrebăm mai des de ce au plecat saşii din Ardeal.

Ca simplu trăitor al acestui nefericit episod de istorie, mi-aş permite o înşiruire, evident necalificată, a cauzelor şi motivaţiei fenomenului, un punct de vedere strict personal, incapabil de a mă dezice de simpatia şi consideraţia ce o port acestei populaţii, înzestrată cu har, disciplină şi hărnicie, din care provin mulţi din excelenţii mei prieteni.

Laconic vorbind, vina este şi a lor, dar şi a noastră.

S-au exaltat excesiv la ideea dominaţiei atotcuprinzătoare şi eterne a celui de al treilea Reich.

După împărţirea Germaniei, au tânjit la fel de excesiv după belşugul creat de marea putere industrială iscată din cenuşa nefericitului război, socotită ulterior, a doua patrie.

Şi-au părăsit cu prea mare uşurinţă gospodăriile şi casele, de dragul unui trai mai decent în ţara de origine.

Vina noastră, ca populaţie majoritară, ar fi aceea că n-am fost în stare să le îndulcim nefasta soartă, impusă de istorie şi de sisteme, cu o doză considerabilă de compasiune, cu respectul etnic şi confesional cuvenit.

Mai mult decât atât, unii dintre noi am considerat exodul lor năvalnic spre Occident o mană cerească, care ne-a înzestrat cu pământuri şi case, în mare parte nemuncite şi nemeritate.

N-as vrea să mă raliez nici celor care marşează pe ideea că istoria face de obicei dreptate şi că plecarea saşilor ar constitui o bagatelă faţă de binecunoscutele dispariţii ale multor civilizaţii, cu mult mai consacrate şi mai remarcabile, gen babiloniană, maiaşă, incaşă etc.

Am să-i las pe savanţi, pe istorici, pe adevăraţii oameni de cultură să analizeze fenomenul, să dea verdicte, în timp ce mă voi retrage în anonimat, pentru a-mi trăi admiraţia pentru mulţimea de săsoaice legendare care au existat, sunt şi vor mai fi.

În loc de epilog

Nu încape nici o îndoială că vor fi existat nenumărate săsoaice legendare de-a lungul veacurilor şi sufletele lor sălăşuiesc în ceruri fără ca numele acestora să mai fie vreodată scos la iveală.

Începând cu soţiile şi fiicele din grupurile şi cohortele de saşi chemaţi de regele ungur să colonizeze ţinutul, aflate cu voie sau fără voie în postura deloc confortabilă de a îndulci iremediabila dezrădăcinare şi mai apoi de a duce greul acelui exod spre răsărit, şi continuând în toată perioada feudală ca făuritoare de cărămizi, lucrătoare ale ogorului proaspăt desţelenit şi gospodine supuse şi fără răgaz, săsoaicele acestei ere merită pe deplin toată admiraţia. Cuminţenia, dăruirea şi zdroaba lor seculară nu vor putea fi niciodată evaluate şi pomenite pe deplin.

Cu nostalgia acestei din urmă neîmpliniri, nu-mi pot ascunde neliniştea, simpatia şi compasiunea referitoare la declinul accelerat al culturii şi civilizaţiei săseşti din Transilvania.

Pe cale de consecinţă, voi îndrăzni să propun cititorului acestor scurte şi umile alegorii, o evaluare ecumenică controlată a diverselor păreri şi opinii care se vehiculează prin târg, privitoare la condiţia, comportamentul şi mai ales contribuţia distribuită a etniilor conlocuitoare, în acest mai puţin mioritic colţ de ţară.

Cel mai greu dintre toate este să deţii adevărul absolut, să-l sintetizezi şi mai apoi să-l impui măcar celor din preajmă. Suntem, cu siguranţă, să recunoaştem, destul de departe de acest scenariu ideal. La fel ca şi în majoritatea zonelor geopolitice de falie confesională şi noi, cei din invidiatul şi mirificul

podiş al Bârsei, suntem expuşi vulnerabilităţii la manipulări, orgolii şi mentalităţi eterogene, ca efect inevitabil al aceleiaşi istorii lungi şi pline de frământări.

Cu riscul de a cădea în eroare, aş merge chiar şi mai departe. Peste toate animozităţile iscate la modul inerent, în cursul îndelungatei convieţuiri, privind originile, supremaţia, rasa, gradul de emancipare şi poziţia faţă de proprietăţi, ne-am lăsat pur şi simplu angrenaţi într-o presiune cu accente eteronome, anacronice şi sterile. Nu pot fi atît de metaforic şi naiv să consider că ne-am zămislit din ploile toamnelor tîrzii şi n-am fi, în majoritate, rezultatul zbuciumului hormonal al perechilor consangvine dintr-un trecut mai mult sau mai puţin îndepărtat.

Mă întreb, însă, la modul cel mai abrupt, cîţi dintre noi mai putem fi siguri de „monosilaba“ genetică, în condiţiile în care sute de ani am respirat aerul aceluiaşi microclimat multietnic, am băut apa aceloraşi izvoare, am parcurs idile tainice şi neanunţate cu parteneri de alte etnii.

Dar decât să ne preocupe aceste judecăţi stufoase şi pline de subiectivism, mai important ar fi să conştientizăm culpa dezinvolturii unor tranzacţii cu înscrisuri măsluite prin care vindem şi cumpărăm terenuri şi proprietăţi, fără o minimă reţinere şi departe de a lua în seamă că sub noi se află câmpuri de morminte sau cel puţin aluviuni cu osemintele celor trecători prin veacuri.

Pentru a-mi explicita neliniştea, voi aduce în atenţia celor cu o minimă preocupare pentru armonia interconfesională, doar un singur concept, creaţie exclusivă a stîngiştilor postrevoluţionari, concept balcanic, populist, catalizatorul atâtor şi atâtor inechităţi.

Cu siguranţă că aţi ghicit. Este vorba, desigur, de aşa numita punere în posesie.

N-am nicio îndoială că posteritatea îi va judeca foarte aspru pe iniţiatorii acestui concept pentru lipsă de discernământ pe autorii şi promotorii acestei arbitrare redistribuiri a avuţiei sociale.

Să fie oare o întîmplare că pe multe monumente funerare din perioada afirmării românismului se specifică foarte explicit sintagme de genul „Icsulescumare proprietar”.

Mai pământeşti ni s-ar părea formulele de genul „Icsulescu-eminent dascăl, priceput zidar, medic dăruit, bun avocat" etc. Neîndoielnic, acel proprietar n-a dobândit nicio infimă parte din avere prin punere în posesie şi vinovatul, de altfel, atribut alăturat numelui, avea menirea de a evidenţia odată în plus strădania şi neodihna păcătosului pentru fireasca înavuţire.

În prezent, pe fundalul accesului tot mai anevoios la produsul social, în încâlceala multitudinii de decizii politice îndoielnice, în condiţiile unei degradări fără precedent a condiţiei etice a majorităţii partenerilor sociali, se impune cu acuitate întoarcerea la principiile iluministe de management social şi implicit la o reevaluare a creaţiei edilitare a înaintaşilor, indiferent de originea acestora. Căpuşarea fără precedent a edificiului colectiv realizat de înaintaşi, de-a lungul îndelungatei convieţuiri, cu efort şi discomfort de netăgăduit, nu ne dă, câtuşi de puţin, certitudinea vreunei minore izbânzi şi, în aceste condiţii, cîştigătorul crosului generaţiilor ar putea fi pur şi simplu descalificat. Deie Domnul să mă înşel!

Cum ar mai putea fi prioritară teza consanguinităţii în condiţiile în care leneşii şi-au întocmit facţiunea lor, interlopii la fel, hoţii aşijderea, fără ca acestora să li se invoce în vreun fel etnia.

Doar un călător emancipat şi neutru prin cimitirele ţinutului, perfecţionat în sintaxa înscrisurilor de pe crucile şi pietrele funerare, ar avea putinţa să ne apropie de o continenţă autoproclamată, starea de spirit care ne-ar înlesni împăcarea cu jocurile destinului. Cele mai rafinate filozofii parcurse de umanitate, alături de fideismul european, ne povăţuiesc să nu considerăm neapărat cedarea, renunţarea şi resemnarea ca resorturi ale slăbiciunii, ci mai curînd ca adevărate virtuţi intelectuale, în competiţia şi înfruntarea egoismului instinctual.

„Niciodată cel desăvârşit şi care a dobândit virtutea nu-şi blestemă soarta.“ Cam aşa sună una din pildele lui Seneca, atât de aplicată şi actuală într-un tărâm prezent tot mai asemănător cu un labirint al îndoielilor, o competiţie fără reguli şi fără finalitate.

Adresez, aşadar, o chemare de simţire şi meditaţie imparţială pentru acea utopică împăcare cu sorţii acestei istorii tuturor trăitorilor acestui colţ de rai. îi sfătuiesc să privească în jur, să-şi oprească privirile măcar o clipită pe tot aceia ce ar putea forma detaliile irepetabile ale edificiului social al ţinutului,

avuţia imobiliară, arhitectura, artele, literele şi confesiunile, să descompună şi să descopere la modul spectral mesajul sacru al peisajului ambiental.

Peroraţia nu s-a vrut decît o chemare la reflexie, la tihnă, la echilibru măcar la nivelul umilei opinii individuale. Aşa să ne ajute Dumnezeu!